

הר"ח א"י נר"נ מלאכתו
מלאכת שמים כו' מו"ה
אברהם שי' ונוצ' י"א

מדור חדש

תשורה

משמחת הנישואין של
הרה"ת זושא שניאור זלמן הכהן וחנה
ריבק
י"ג סיוון ה'תשפ"ה

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ליקוט כתיבה ועריכה:

תולדות ר' בערל ע"ה שמוסקין:
הרה"ת מנחם מענדל אדלער

תולדות ר' אברהם ליסון:
ליקוט ועריכה: הת' יוסף הכהן כהן -
0583279511yc@gmail.com
עריכה לשונית: הת' יעקב יוסף גדליהו

עיווד ועיצוב

הת' יוסף יצחק שי' אשכנזי

פתח דבר

אנו מודים להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו החתן הרה"ת **זושא שניאור זלמן שי' עב"ג מרת חנה תחי' ריבק**, בשעה טובה ומוצלחת, ביום השני י"ג סיון התשפ"ה.

מחתונה זו, אנו שמחים ומתכבדים להגיש לכם גשר בין דורות, המחבר בין עבר מפואר לעתיד הנבנה כעת. בתוכו טמונים סיפורים ומכתבים יקרי ערך מפי שני עמודי התווך של משפחות החתן והכלה, סביהם האהובים: הרה"ח ר' יהודא שמוטקין זצ"ל והרה"ח ר' אברהם ליסון זצ"ל.

סבים אלו, דמויות מופת ומשפיעים עצומים בקרב קהילת חב"ד ומחוצה לה, הקדישו את חייהם להפצת תורה וחסידות. מעל לכל, הייתה להם התקשרות עמוקה ובלתי מסויגת לרבי מלך המשיח.

סבו של החתן, הרה"ח ר' יהודא שמוטקין זצ"ל, שהיה מגזע חסידי חב"ד ואיש נלהב, היה קשור לרבי מלך המשיח במסירות נפש עליונה. קובץ זה מביא לדפוס חלק ראשון על משפחת שמוטקין, ומתמקד בעיקר בסב סב החתן - אבי משפחת שמוטקין - הרה"ח ר' בערל ע"ה שמוטקין, דמות שהייתה שזורה באהבה וחיבור לרבי. בעזרת השם, עוד חזון למועד להוציא חלק שני שיעמיק במשפחת שמוטקין בכלל, ובר' יהודא בפרט. - נערך ע"י הרה"ח מנחם מענדל אדלער.

סבה של הכלה, הרה"ח ר' אברהם ליסון זצ"ל, שהיה אף הוא מגזע חסידי חב"ד וחתנו של המשפיע הנודע האהוב והבלתי נשכח - הרה"ח הרה"ת שלמה חיים קסלמן ע"ה, נודע בהתקשרותו האיתנה לרבי, והשתקפה רבות בתפילתו הארוכה והמיוחדת - **עובד ה' ממש**. תפילתו שיקפה את עבודת השם הפנימית והקשר העמוק שלו להקב"ה ולרבי. זוהי הפעם הראשונה שדברים רבים מעיזבונו מתפרסמים בכתובים, מה שהופך קובץ זה לראשון מסוגו. - נלקט ונערך ע"י הת' יוסף הכהן כהן.

קובץ זה אינו רק הצצה אל העבר, אלא מקור השראה וחיבור חי להווה. הוא מזמן לנו הזדמנות לשאוב מכוחם של סבים אלו, ללמוד מדרכיהם, וליישם את עבודתם בחיינו כאן ועכשיו. המורשת הרוחנית שהותירו לנו ספוגה באמונה עזה, במסירות לרבי, ובשאיפה בלתי מתפשרת להביא את הגאולה. זוהי דרך חיים שרלוונטית מתמיד, ומאפשרת לנו לחיות את התקופה הנפלאה שאנו זוכים להיות בה - ימות המשיח (שיחת י"ט כסלו, ה'תשנ"ב. מוגה).

*

כאן המקום להגיד ישר כח לכל אשר עזרו להוציא קובץ זה לאור, ובראשם תודה לה' יתברך, ולרבי שליט"א מלך המשיח.

וכן תודה לבנות הרב ליסון, גב' ח. שמואלביץ וגב' ר. שילדקרויט אשר פתחו אוצרותיהם והמציאו לידינו מכתבים אשר קיבל ר' אברהם, אשר עדיין לא פורסמו. וכן תודה חמה לת' מנדי רסקין, נין ר' אברהם, אשר עזר והמציא לידינו כמה מסמכים. וכן לר' שניאור זלמן ברגר שגם עזר בהבאת כמה ענינים. וכן לת' יעקב יוסף גדליהו על חלקו בעריכה הלשונית.

*

אנו מקווים בכל לב שקובץ זה יבעיר בכולנו את להט החיות, וירומם את רגש ההתקשרות - התקשרות איתנה ובלתי מתפשרת - אל הרבי מלך המשיח. מתוך תקווה זו, ומתוך הציפייה הכמהה והרצון העז לראות את מלכנו, לעמוד לפניו ולהכריז את הכרזת הקודש שהרבי עודד אותנו במסירות נפש עצומה, ושהיא היא הנחמה היחידה שלנו ברגע האחרון של הגלות, אנו פונים בתחינה ובבקשה עזה להקב"ה שירחם עלינו כבר, ויתן כבר את ההוראה למלכנו שליט"א שיוציא אותנו מחשיכה לאורה, יעמידנו בקרן אורה, ונזכה לומר לפניו שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו, ו"כרגע כמימרא - ארו עם ענני שמיא", יוליכנו לבית המקדש השלישי והמשולש, שם נעמוד בגאון ובעוז ונכריז לכל העולם את שאהבה נפשנו.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

משפחת ליסון
ראשון לציון

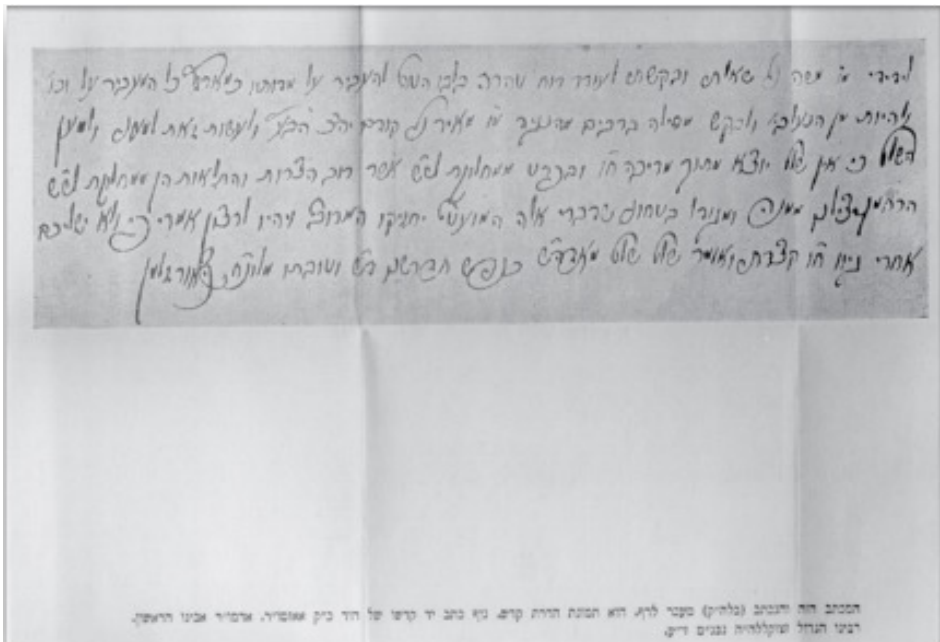
משפחת ריבק
בני ברק

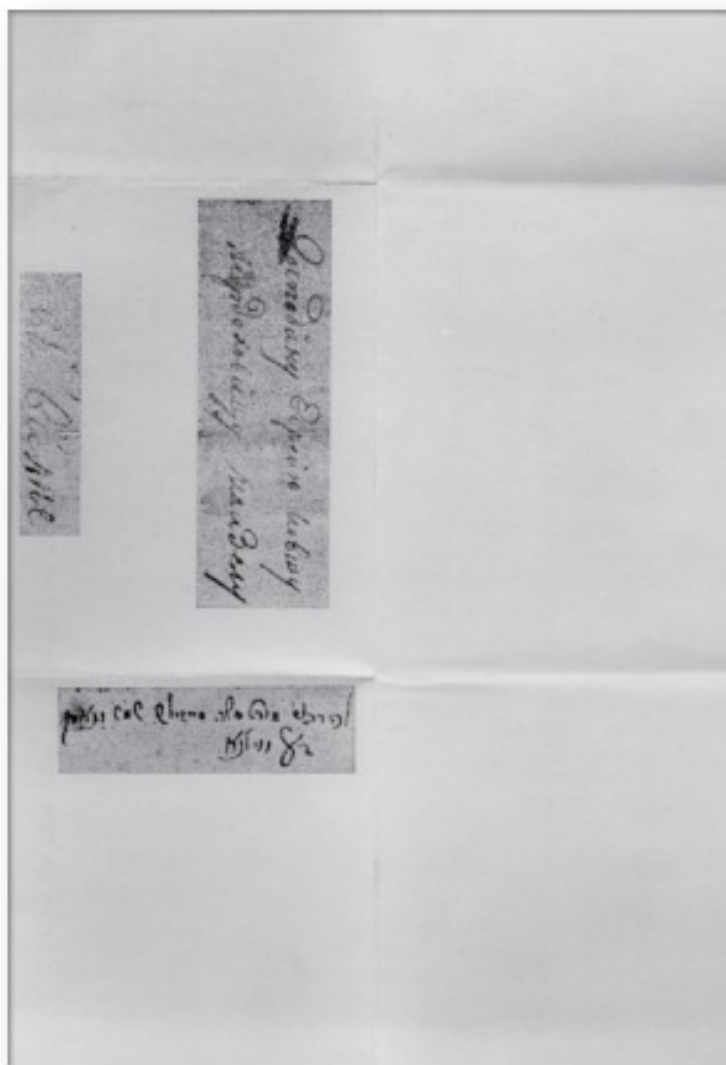
התשורה שחולקה
בחתונת הרבי

גיליון שנכפל לשלושה חלקים. מצדו האחד של הגיליון נדפס צילום "תמונת הדרת-קודש. גוף כתב יד קדשו של כ"ק אאזמו"ר. אדמו"ר אבינו הראשון. רבינו הגדול זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע", ומצדו השני, כלפי חוץ, נדפסו שלושה צילומי קטעים קטנים, האחד - כתוב בלשון הקודש - אף הוא בגוכי"ק של אדמו"ר הזקן. השניים האחרים נכתבו ברוסית על-ידי אדם אחר. לגיליון זה צורף גיליון נוסף שנכפל לשנים: מצד ימין נדפס צילום מכתבו של הרבי הריי"צ - הכתוב בכתב ידו של אחד המזכירים וחתום בגוכי"ק של אדמו"ר הריי"צ - בו הוא מודיע כי מכתב של אדמו"ר הזקן שראה לכבד בו "את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק. . אשר סגולה יהי לכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר, בתוככי ידידינו אנ"ש, ד' עליהם יחיו, וכל מחבבי תורה יחיו". בצד השמאלי של הגיליון, נדפסה פשר פתשגן הכתב - אף זאת בצילום כתב-ידו של אותו מזכיר - בו מפרט הרבי את הנסיבות בגללן שלח רבינו הגדול את מכתבו הנ"ל.

בנוסף לחלוקת ה'תשורה' בעת החתונה, שלח הרבי הריי"צ 'תשורה' זו לכמה מחסידיו, וכלשון הרבי באחד ממכתביו: ". אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר שלחו בתור מתנה לחסידים ואנ"ש בקשר עם חתונתי".

לידידי מו' משה נ"י שאלתי ובקשתי לעורר רוח טהרה בלבו הטהור להעביר על מידותיו כמארז"ל כל המעביר על וכו' ולהיות מן הנעלבים] ולבקש מחילה ברבים מהנגיד מו' מאיר נ"י קודם יה"כ הבע"ל [יום הכיפורים הבא עלינו לטובה ולעשות זאת למעני ולמען השלום כי אין שלו' יוצא מתוך מריבה ח"ו ובפרט ממחלוקת לש"ש [לשם שמים] אשר רוב חצרות והתלאות הן ממחלוקת לש"ש הרחמן יצילנו מומנה ומגודל בטחוני שדברי אלה המועטים] יחזיקו המרובים] והיו לרצון אמרי פי ולא ישליכם אחרי גיוו ח"ו קיצרתי ואומר שלו' שלו' מאדה"ש [מאדון השלום] כנפש תדרשנו ד"ש [דורש שלומו וטובתו מלונ"ה מלב ונפש חפצה] שניאור זלמן

פענוח כתי"ק:

להרבני מו"ה מייזליש שמש ונאמן דק[הלת] ווילנא
 שלוש השורות הנוספות, בשפה הרוסית, נכתבו על-ידי אחר:
 לאדון יהודי משה מורדוכוביץ [בן מרדכי] מייזליש בוילנא

תולדות ימי חייו של הרה"ח

הרה"ח ר' דב עשה ע"ה שמוטקין

ר' בערל

משה נולד
בעיר

אותם מכר בעיקר ללקוחות גויים, ובסיום יום העבודה היה פונה לבית המדרש ומקדיש את שארית זמנו ללימוד התורה. עוד מסופר עליו אשר נהג להוציא את השבת רק לאחר חצות. כמו-כן, בפטירתו ביקש להיטמן בחלקת אדמה לצד ילדים קטנים, וכך הווה.

דוקשיץ שבבלארוס, לאביו ר' שניאור זלמן שמוטקין שהיה מכונה בפי כל ר' זלמן הוניאנקער ע"ש עיירת מוצאו - הוניאנקע. ר' זלמן היה יהודי מרומם ובעל מדרגה, מחסידיו של אדמו"ר הצמח צדק.

לערך בשנת ת"ר נישא ר' זלמן עם מרת ליבא וכעבור כשנה, בשנת תר"א, נולדה לו ביתו פייגא. במשך השנים שלאחר מכן ציפה ר' זלמן להולדת בן זכר אך זה בושש מלבוא.

אחד מבתי הכנסת חב"ד בדוקשיץ

לידתו של ר' בערל

ר' זלמן³ אשר היה נוסע מדי שנה בחודש השביעי להסתופף בצילא דמהימנותא - כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, ואף היה זוכה לקירובים ולגילויים מיוחדים, ביקש פעמים רבות הן במכתביו והן ביחידותיו ברכה לבן זכר, אך אף פעם לא נענה. נראה היה כאילו הרבי הבין את

ר' זלמן נודע כאיש רוחני ועובד ה'. בזכרונותיו של ר' יוחנן גורדון¹, יליד העיירה, מסופר עליו כי מידי בוקר היה מקפיד להגיע לבית הכנסת לשמיעת ה'קדישים' 'ברכו' ו'קדושה', ולאחר-מכן היה פונה לעבודת ה' הפרטית שלו, אשר כללה הליכה למקווה², לימוד לקוטי תורה ותפילה באריכות עד השעה השנייה אחר הצהרים.

לפרנסתו החזיק ר' זלמן עסק לממכר מוצרי טבק ועוד מיני מוצרים

(1) נדפסו בתשורה גולדמן, מנחם-אב תשנ"ח.

(2) בזכרונות שם, מסופר כי בשעה שהיה מגיע למקווה ומוצא אותו לא כדבעי היה מתלונן בפני רב העיירה (שהיה מתפרנס מהתשלום על המקוה) שידאג לחמם אותו על מנת שיהיה מוכן לערב.

(3) הבא לקמן הוא ע"פ זכרונות נינו, ר' יוד'ל, שהובאו ב'אוצרות חסידיים', ח"א עמ' 165 ואילך.

לליובאוויטש ונכנס ליחידות, הוא סיפר לצ"צ בהתרגשות כי הברכה התקיימה. אמר לו הצ"צ שהילד עתיד להיות 'שובב' גדול וידע תלאות רבות אך אין תורך להתרגש מכך - הכל יעבור בשלום.

תלאות וסיפורם

ואכן, כדבריו של הצמח צדק, על בערל עברו מספר מעשיות בהם ניצל בנס. נפרט כאן כמה מהידועים לנו:

באחד מימי הקיץ הארוכים הונחה לצד המקווה בדוקשיץ ערימה גדולה של גזרי עצים על מנת שבחורף ישמשו להסקת המקווה. הערימה הייתה כה גבוהה עד שהגיעה לחלונות המקווה. ילדי העיירה כה שמחו למראה ערימה זו, בעודם מטפסים וקופצים עליה ומשתעשעים עם בולי העץ. גם בערל הקטן הצטיין בהשתובבותו סביב הערימה כשהעפיל והגיע לפסגת הערימה ואף העז להתכופף אל תוך חלונות המקווה. בעודו נשען על החלון התכופף בערל משה אל עבר מי המקווה כשלפתע מעד וצנח אל תוך מי המקווה כשראשו למטה ורגליו למעלה. אחד השכנים הצליח להתפרץ למקווה, משה את הילד מתוך המים ובתוך דקות מספר, פלט הילד את כל המים שבלע, התעשת, נשימתו חזרה והתייצבה כמקודם, ולא ניכר בו מכל אשר עבר עליו.

כששמע ר' זלמן על שאירע לבנו,

בקשותיו אך כאילו 'מתעלם'.

לאחר שבע עשרה שנה של תחנונים, בחודש תשרי תרי"ח, הגיע ר' זלמן כהרגלו לאדמו"ר הצמח צדק, והנה בעיצומם של ההקפות מסביב לבימת קריאת התורה ב'הושענא רבה', נעצר הצמח צדק והסתובב לפתע לעבר הקהל, היה נראה כי הוא מחפש אי מי מהחסידים.

הקהל נעצר בבת אחת. רבים הפנו את ראשיהם, לראות אם ארע דבר מה יוצא מגדר הרגיל, אך לא ידעו אנה להסתכל ומה לחפש. באותו רגע נפגשו עיני הרבי בר' זלמן הצועד לא־הרחק ממנו. ר' זלמן יצא בחופזה מהשורה שבה עמד והתקרב חיש ליד הרבי ממש, הוא הבין שהרבי רוצה לומר לו דבר-מה. ואכן, הצ"צ חיך ואמר: "נו!", וכעבור רגע חזר בשנית: "נו!". לקחו לר' זלמן רגעים ספורים להבין מה מתחולל ונענה מיד באמירת: 'אמן!' כשהוא שמח וטוב לב מברכת הצ"צ.

ואכן, כעבור מספר חודשים יכול היה ר' זלמן לבשר לצמח צדק כי הברכה נתקיימה ואישתו ניפקדה. הצמח צדק הוסיף לברכו שימי הריונה ימולאו והלידה תהיה כשורה. השנה היא שנת תרי"ט, והנה, מספר חודשים חלפו והברכות כולן נתקיימו, הילד נולד וייקרא שמו בישראל 'דב (בערל) משה'.

לאחר הלידה, נסע ר' זלמן

נלחץ ונפחד רץ לעבר המקווה להצילו, אך כשנזכר בהבטחת הצ"צ חזר לתפילתו רגוע ושלו כאילו מאום לא אירע.

מקרה נוסף בו ניצל בערל בנס היה בעת פרוץ מגפת הכולרה בפעם הרביעית במדינות מזרח אירופה⁴ אשר רבים נספו במגיפה זו. אף בבערל נדבקו חיידקי המגיפה כשלא משאירים סיכוי לחייו, אילולא מאורע זה: יום אחד, בעודו שוכב במיטתו, ביקש בערל הקטן כוס חלב. כשאימו באה להגיש לו את כוס החלב שהגיע היישר מההרתחה, נשפך החלב על בערל כשמחמומו של החלב - על אף הכוויות הרבות - נרפא בערל מהמחלה⁵.

שני מקרים נוספים אירעו כאשר בערל שוטט ביער, וחיות רעות הגיעו לטורפו אך ניצל מהם בנס.

הפעם הראשונה הייתה כאשר בערל הקטן יצא לטייל ביער הסמוך לדוקשיץ כשלפתע צדו את עיניו עיני צבוע שקרב אליו באיטיות, רק כמה פסיעות הפרידו בינו לבין הצבוע והיה נראה שבכל רגע הוא

(4) בין השנים תרכ"ה-תרל"ה.

(5) אחת השיטות בה היו מרפאים את המחלה הייתה לעטוף את החולה בסדין שנטבל במים רותחים ע"מ שהחום של הסדין יוציא חום וכך יצאו החיידקים מגוף החולה. אף בדוקשיץ עשו כעין זה אך לא לילדים בגילו של בערל משה שהיו מדבקים ביותר, ובזכות החלב שנשפך עליו - ניצל.

הולך לקפוץ עליו ולטורפו אך לפתע מרכבה רתומה לסוסים דוהרים הגיחה במהירות כשנוסעת במטרים הבודדים שהיו בין בערל לצבוע. מיד בערל התעשת והחל לנוס ברודפו אחר המרכבה, וכך הגיע חזרה לעיירה בשלום.

בפעם השנייה היה זה לאחר נישואיו של ר' בערל, הוא טייל ביער כשלפתע הגיח דוב ענק והשמיע קולות נהימה בעודו מתקרב אל ר' בערל, ר' בערל נבהל והחל לברוח מהדב, תוך כדי מנוסתו החל להסתובב סביב אחד העצים, בשלב מסוים הסתחרר הדוב שהיה בעקבותיו ולפתע נעצר ולפת את העץ בידי ורגליו, כאילו היה מחבקו.

בראותו זאת הוריד ר' בערל את הגארטל ממותניו וקשר כאזיקים את רגלי הדב הצמודות מעברו השני של העץ וברח כל עוד נפשו בו. לאחר שהגיע לעיירה הפך זקנו של ר' בערל ללבן מחמת המאורע המבהיל ומני אז דבק בו הכינוי 'הדב (בער) הלבן'.

איש חסיד היה

בבואו לפרקו, נשא ר' בערל משה את מרת ראשקע בתו של ר' אברהם ברודנר מסאמבור שנמנה על חסידיו קאמרנא, הם התגוררו בדוקשיץ

(6) ראה גם שיחות לנוער מנחם-אב תשכ"ג עמ' 5.

חובו בסוף הזמן, כאשר מקבלים המלמדים את כספם. הגיע זמן הפירעון ור' בערל לא ביקש אותו, עבר זמן רב ועדיין לא תבע את כספו. באחד מן הימים, כשהחזיר המלמד את החוב, שאל את ר' בערל מדוע לא הגיע לתבוע את החוב, ענה לו ר' בערל: "ב"י מיר איז א גמ"ח"א מצוה ווי אתרוג בענטשן" עברו ימי החג הוא מונח כמה פעמים עד שנרקב איך האב דיר געליען א גמ"ח האב איך אך שוין די מצוה אפגעטאן יעצט איז אף דיר געלעגן א מצוה פריעת חוב בין איך דיר מחויב צו דערמאנען דינע מצות".

הרוקח של דוקשיץ

לאחר חתונתו נכנס ר' בערל משה ליחידות אצל אדמו"ר מהר"ש, לשאלתו באיזה מקצוע יבחר לפרסנתו ענה אדמו"ר מהר"ש כי יתעסק ברוקחות. הלך ר' בערל משה ולמד את השפה הרוסית, שכן לא ידע את שפת המדינה, ולאחר מכן החל ללמוד את מקצוע הרוקחות.

כשסיים את לימודיו פתח ר' בערל בית מרקחת בדוקשיץ וממנו התפרנס. אולם, בזמן מגוריו בדוקשיץ מצב פרנסתו היה דחוק עד כדי כך אשר לפרקים לא היה מצוי על שולחנו

ונולדו להם חמשה בנים⁷ ושלושה בנות⁸.

לאחר פטירת הצמח צדק, אותו הספיק לראות בילדותו, המשיך ר' בערל לדבוק בממשיכי דרכו אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר הרשב"ב ואדמו"ר הרי"צ.

ר' בערל התבטא פעם⁹ שחסידים היו אומרים על הפסוק מפרק מ"ה בתהילים "שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום" שבזה מרומז ענין ימות המשיח, שמר ת"מ ראשי תיבות תורת מנחם, כשהכוונה היא לאדמו"ר הצמח צדק. ראה יש"ר ראשי תיבות יראת ר' שמואל, כי אחרית לאיש - ששמו - שלום, הכוונה לאדמו"ר הרשב"ב.

ר' בערל. "יהודי זקן, בעל הדרת פנים וזקן היורד על מדותיו"

סיפר ר' יוחנן גורדון את ששמע מהמלמד של דוקשיץ¹⁰, אשר

פעם לווה שלושה רובלים מר' בערל והלה התנה עימו שיפרע את

(7) שניאור זלמן, יוסף, שמואל, אברהם ומענדל.
(8) דבורה (רוזנומטר), ליבא (קרומהנד), חיענא (קפילביץ').

(9) מפי ר' אורי ליפש בשם סבו ר' יוד'ל שמוטקין ששמע מר' בערל. הובא ב'קובץ הערות התמימים ואנ"ש' קריית שמואל, גליון י"ג עמ' 83.

(10) נסמן בהערה 1.

אפילו פת לחם¹¹.

שיתן לו קצת מה'משחה הצהובה'.

המעבר לורשה

לאחר שנת תר"ס¹³ עבר ר' בערל מדאקשיץ יחד עם משפחתו, לורשה שבמדינת פולין¹⁴, כשמצטרף לגיסו ר' יוסף יוזיק הורביץ שהגיע לשם יחד עם משפחתו מספר שנים קודם לכן¹⁵. שהגיע לעיר התאכסן תחילה בחצירו של ר' ברוך שלום כהן, והייתה להם קביעות עיתים ללימוד יחד כל יום. ר' ברוך שלום התגורר עד תרס"ד בוורשה ובשנים אלו למדו ילדיהם יחד אצל המלמד ר' ראובן לייב מז'עמבין¹⁶.

משפחות אלו, ייסדו את הקהילה הראשונה של חסידי חב"ד בעיר

ר' ברוך שלום כהן

(13) כך ניתן להסיק מהמסופר אודות ר' ברוך שלום כהן, שהשתקע בורשה בשנת תר"ס, וכמו שנכתב בפנים, ר' בערל משה התאכסן בחצירו עם הגיעו לורשה (לב הארי עמ' 22).

(14) באיזהו מקומן נכתב כי המעבר לורשה היה בעקבות שסיפק תרופה לא נכונה ובשל כך ברח והגיע לורשה.

(15) ר' יוסף יוזיק הורביץ (או בכינויו 'יאזשע ווארשאווער') נישא לאחותו של ר' בערל משה. בתחילה התגורר בדוקשיץ, לאחר מכן עבר למוסקבה ולאחר גירוש מוסקבה בשנים תרנ"ב-ג עבר לורשה יחד עם בניו ר' מנחם מענדל, ר' ברוך שלום ור' דובער נחום, וחתניו ר' שרגא פייוויש זלמנוב, ר' יהודה ליב רסקין ור' יחזקאל פוטליק.

(16) 'ביטאון חב"ד', גיליון יד עמ' לב.

בזכרונותיו של ר' ישראל גייקובסון מתואר כי ר' משה מז'עמבין יצא מהמרחץ בליובאוויטש כשאינו חש בטוב ור' בערל נחלץ לעזרתו כשהוא נתן לו מרשמים לבתי מרקחת שיתאימו למצבו.

עוד מסופר¹² אשר באחת השנים חלתה בדוקשיץ בתו של ר' יקותיאל דייטש במחלת עניים קשה, נסע ר' יקותיאל לבקש את ברכתו של כ"ק אדמו"ר הרש"ב. אמר לו אדנ"ע שילך לר' בערל, הרוקח בעירו, ויבקש את המשחה הצהובה וימרח על עיניה.

בהגיעו לר' בערל אמר לו ר' יקותיאל אשר בהוראת הרבי יתן לו את המשחה הצהובה, אך ר' בערל לא ידע למה כוונתו באומרו שנמצאת אצלו רק משחה לבנה, אמר לו ר' יקותיאל ואולי תוכל להצהיב אותה? ר' בערל הוסיף חומרים שהפכו את המשחה לצהובה ונתנה לר' יקותיאל, הלך

ומרח על עיניו ונהנה פלא, עיניה הברואו לחלוטין. מאז כל מי שהיה לו חולי בעניים היה הולך לר' יקותיאל

(11) שם.

(12) ויהי איש מצליח עמ' 350.

שרגא פייוויש זלמנוב,
חתנו של ר' יוזיק
הורביץ

שניאור זלמן שמוטקין,
בנו של ר' בערל

ובכלל, בקרב
הציבור שאינו
נמנה על חסידי
חב"ד.

עסקים ועסר

בורשה היה
לר' בערל היה

בית מסחר גדול לבקבוקי זכוכית
ששימשו למטרות שונות. בית
המסחר שכן ברחוב גסיה ¹⁸ 21 ולאחר
מכן ברחוב נאלבקי ¹⁹ 33.

במודעה שפרסם בעיתונות כתב
ר' בערל כך: "הודעה. אצלי במחסן
ניתן למצוא את כל סוגי הבקבוקים,
ליין, בירה, יי"ש, דיו, בקבוקי תרופות
שונים. סחורות זכוכית. אני מקבל
הזמנות על כל מיני סחורות זכוכית
במחירים זולים. מ. שמוטקין. ורשה
נאלבקי ³³."

נוסף על עסק הזכוכיות שלו, ניהל

(נוסף על הפזורה שהייתה קודם לכן)
ובכך היוו את התשתית להקמת בית
כנסת חב"ד בשנת תרס"ג¹⁷.

אמנם בעיר היה קיים מניין מצומצם
של חסידי חב"ד, אך באותם שנים,
עם בואם של משפחות אלו החלה
הקהילה לקבל תנופה משמעותית,
ובכך הפכו את המניין המצומצם
לקהילה של ממש. עד אז נכחו בפולין
חצרות חסידיות רבות, אך לחב"ד
הייתה זו היתד הראשונה שקבעה
בפולין, במשך שנים אלו, לאחר
התהוותה של הקהילה החב"דית
בורשה, החלה הגירה מרוסיה של
משפחות נוספות מאנ"ש.

ר' בערל ור' יוזיק הורביץ נמנו
על ראשי הקהילה, ומירב ההוראות
מאדמו"ר הרש"ב והריי"צ הגיעו
אליהם. בשנת תרע"ה נפטר ר' יוזיק,
ובראש הקהילה נשאר ר' בערל
שצירף אליו את בנו ר' שניאור זלמן
ואת ר' שרגא פייוויש זלמנוב, חתנו
של ר' יוזיק.

בהגעתם לפולין, הרימו את קרנה
של ליובאוויטש, כאשר החלה לרדת
למחתרות ערב עלות הקומוניזם,
ולאחר נדודיה חרף מלחמת העולם
הראשונה. הם החלו בסלילת והכשרת
הדרך להפצת המעיינות במדינת פולין

(18) 'Asresy Warszaw', 1909.

(19) מודעה שפרסם ר' בערל בעיתון 'דער
מאמענט', בחורף תרע"ו. וכן מהנכתב על נייר
המכתבים שלו.

(17) אדמו"ר הרש"ב הורה לר' יוסף יוזיק שהדבר
אינו נכון שכן הוא גורם למחלוקת (אגרות קודש
כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, ח"א עמ' רפט) ויתכן
שלאחמ"כ אוחד עם המניין הקודם.

השואה התארח
שם אדמו"ר הריי"צ
למספר ימים עד
שהבית הופגז ע"י
הנאצים.

רחוב גסיה, ברחוב זה שכנה בתחילה
חנותו של ר' בערל

בזכרונותיהם של
יהודי ורשה נכתב
אודות הבנין²¹:
"ניקח למשל את

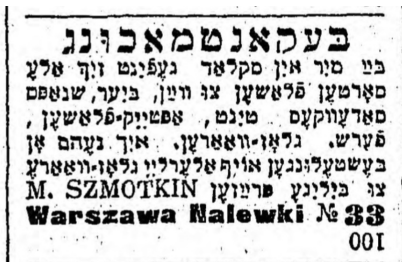
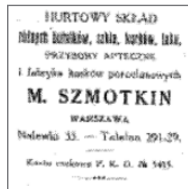
הבית של האחים שמוטקין מחסידי
לובביץ, ברחוב מורנובסקי. . . שבהם
גרו קרוב לארבע מאות משפחות, חצר
כזו היתה עיירה שלימה עם מספר בתי
כנסיות ובתי מדרשות ומקוואות וקול
התורה והתפילה לא פסקו מהם ביום
ובלילה". ובדומה לכך סיפר ר' ישראל
פודלוביץ²²: "משפחת שמוטקין,
בחדר שלהם בנו בית כנסת ושם

ר' בערל בנין גדול
שהיה בבעלותו עם
מאות דירות אותם
השכיר לתושבים.
על האופן בו קנה
את הבנין מסופר²⁰
כי כשחיתן את
ביתו ביקש ברכה
מאדמו"ר הרשב"ב,

אשר היות וכתוב שכשמחתנים ילד
כדאי לבנות בית, אשר על כן הוא
רוצה לקנות בית. שאלו אדמו"ר
הרשב"ב לשם מה הוא זקוק לבית.
והשיב ר' בערל
כי כך הוא רוצה.
השתהה הרבי רגע
קט ואמר: טוב,
קנה בית ויהא
בהצלחה. ר'

רישום מקרקעין של ורשה,
רחוב מורנובסקה, ניתן
לראות את שמו של ר' בערל
לצד הכתובת מורנובסקה 32

'חנות סיטונאית. . . מ.
שמוטקין. ורשה נאלבקי
33'. נייר המכתבים
של ר' בערל בתקופת
מגוריו בורשה

המודעה שפורסמה בעיתונות

Ul. Muranowska			
7570	1	2161-a	4) Wajzman Fajwel
7571	3	2618	Horowicz Aron
7572	5	2213	Nejkrug Eugenja
7573	7/9	2212	Reicher Chaim
7574	11	2211	G. Weidenfeld
7575	13	2209/10	Tochterlein Abram
7576	15	2205	Kaplan Szajja
7577	17	2305/7	I. Landau
7578	19	2203	Wolf Jaa
7579	21	2304 A	Suk. Kaufman
7580	23	2303	Malf. Szrajber
7581	25/27	2302	Szwerc Jakob
7582	29	2301 AB	Malf. Koral Malan
7583	31	2300	Szwarc Benjan
7584	33	2199	Ajzenstajn
7585	35	2198	Kujler Abram
7586	37	2274/6347	B-cia Wajsbard
7587	39	1274-B	Weinberg Zysla
7588	41	2274-C	Blass Isak
7589	43	2274-D	Chorowicz Mendel
7590	45	2274-E	Katz Szajja
7591	47	2274-F	Lipman Hauswirth
7592	49	2274-H	Wórcik Boleslaw
7593	2	2190	Kaznitzi Sloszry
7594	4	2191 c	Rakower Rachmil
7595	6	2345	Stonicki Szawelski
7596	8	2347	Suk. Grünglass Rajja
7597	10	2191-B	Brona Szajma
7598	12	2191-E	Suk. Bitler
7599	14	2191-D	Suk. Elin
7600	16	2191-B	Suk. Jamajka
7601	18/20	2192/3	Minski Daniel
7602	22	2194	Brucha Polak
7603	24	2195	B-cia Elbinger
7604	26	2196	Elbinger Isak
7605	28	2197-A	Lipsztajn
7606	30	2197-B	2197-C
7607	32	2197-D	2197-E
7608	34	2197-F	2197-G
7609	36	2197-H	2197-I
7610	38	2197-J	2197-K
7611	40	2197-L	2197-M
7612	42	2197-N	2197-O
7613	44	2197-P	2197-Q

בערל הזדרז,
וכיון שהייתה
לו את ברכת
הרבי החליט
לקנות בנין ענק
בוורשה של
כ-400 דירות,
ויצא שרכשו
בפרוטות.

הבית שרכש
ר' בערל שכן ברחוב מורנובסקה 32,
ולמים התאכסנה בו המכינה של
ישיבת תומכי תמימים ועם פרוץ

(21) ישראל אידלמן, וורשה החרדית, בתוך:
שערים, 5 במאי 1959, עמ' 2.
(22) 'כפר חב"ד', גיליון 1354 עמ' 14.

(20) ר' חנניה יוסף אייזנבך בשם ר' חיים דוב
רובינשטיין נכדו של ר' בערל.

שלישי מימין, הבנין ברחוב מורנובסקה 32

קרנה של ליובאוויטש ולהמשיך את פועלו של אדמו"ר הרשב"י.

וכך כתב אליהם: "אנא חוסו על פועל יד מורכם הקדוש ופקודתו הקדושה התאזרו נא להשתדל ליסד ועד מיוחד והודיעו ברבים בכל הארצות אשר תשיג ידכם ממצב המוסד והודיעו כי ישלחו עזרתם הנדיבה אל הועד

והועד
ישתדל
להמציא
אלינו
בדרכים
טובים"²⁶.

רחוב נאלבקי. משמאל נראה בנין מספר 33, כאן שכן בית המסחר של ר' בערל

יחד להקים ישיבה שתמשיך את אורה והדרה של תומכי תמימים שהייתה מקדם בליובאוויטש²⁷.

יחד עם זאת, באותה תקופה החל

(26) שם עמ' קכב.

(27) זכרונותיו של ר' שמואל זלמנוב 'לתולדות הישיבה', בתוך: 'ביטאון חב"ד' גיליון 34 עמ' 37 ואילך.

הייתה המכינה".

ייסוד תנועת תמימים בורשה

באמצע שנת תר"פ התמוטטה מערכת ישיבות תומכי תמימים ברוסיה, לאחר חורף מתיש של מחלות, פוגרומים, קנסות ומעצרים אשר גרמו לישיבה לנדוד ממקום למקום²³.

חרף המצב פעל אדמו"ר הריי"צ להרים בחזרה את קרנה של תומכי תמימים ובמכתביו מפציר רבות²⁴: "איש איש מאתנו יאזור כחו, ויעשה בפועל ככל אשר תשיג ידו, ועוד יותר בכח ואומץ לב להחזיק את מוסדי חיים הרוחניים אשר הנחילנו כ"ק אאמו"ר הרה"ק הכ"מ."

כהמשך למכתביו הכללים, בחודש כסלו תרפ"א שלח אדמו"ר הריי"צ מכתב אל ועד הנהגת קהילת חב"ד בורשה²⁵. במכתב זה מעורר שגדרשת פעולה להרים מחדש את

(23) ראה במכתבו של הרה"ח אלחנן דב מרוזוב שגדפס בספר התולדות כ"ק אדמו"ר הריי"צ, ח"ג עמ' 361 ואילך.

(24) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, ח"א עמ' קיח.

(25) כאמור, היו אלו ר' בערל משה שמוטקין, בנו ר' שניאור זלמן ור' שרגא פייוויש זלמנוב.

בספר.

איש מאתנו לא ידע על הספר הזה, פרט לאחד בשם יעקב קריקמן, שגר ברחוב דזיקה 8, שם היה ביכנ"ס חב"ד'י, שכבר ראה פעם בעיניו את הספר הזה, ושמע שהוא ספר מענין. כעבור זמן, לאחר שהבענו

רחוב גענשא 5, במבנה זה שכנה הישיבה

ר' בערל למסור שיעור חסידות מחתרתי לבחורים ליטאים, דבר שהוביל בסופו של דבר שדרך שיעור זה יצמח חזונם להקמת ישיבת 'תומכי תמימים ליובאוויטש' בורשה. ומעשה שהיה כך היה:²⁸

בורשה הייתה

את הסכמתנו, הופיע אצלנו יהודי זקן, בעל הזרת פנים וזקן היורד על מדותיו, התיישב ליד השלחן, הוציא מחיקו כמה ספרים, חילקם בין התלמידים, והתחיל ללמד: "תניא משביעין אותו". לאחר שסיים את פרק א', הודיע שיבוא גם מחר, וכי ילמד אתנו בכל יום.

מאוחר יותר נודע לנו ששמו של יהודי זה הוא ר' בערל משה שמוטקין, שהוא מחסידי חב"ד ובעל בית מסחר גדול לא הרחק מהישיבה. כנראה שראש הישיבה הרשה לו ללמדנו "תניא" מתוך הנחה שיתרום כספים רבים לישיבה.

ביום ה' בשבוע, לאחר השיעור היומי ב"תניא", הזמין אותנו לבוא לביתו לסעודה שלישית של ש"ק. בש"ק הקרובה באנו לבית הרב"מ שמוטקין מתוך סקרנות. כך

רשת ישיבות שהונהגו ברוחו של הרב איטשע גרודזינסקי, אחת מהן שכנה בבית המדרש 'מסילת ישרים' ברחוב גענשא 5, בסמיכות למרכז המסחרי הגדול למוצרי טקסטיל. בראש הישיבה עמד חתנו של ר' איטשע, ר' ישראל צבי ויינצימר.

"סוחר הישיבה היו נכנסים לתפלת מנחה וערבית לישיבה, והיו מתידדים עם התלמידים. ביניהם היה אחד בשם אברבנאל, שאמר לנו פעם בהתפעלות כי ישנו ספר מסוים שראוי מאד ללמוד בו. הוא עצמו השתתף בשיעור במספר פרקים מן הספר ונהנה מאד. שם הספר: "תניא". הוא מוכן להביא אלינו את אותו יהודי שממנו שמע את השיעור - אם אנו מעונינים ללמוד

(28) הבא לקמן הוא מתוך זכרונותיו של ר' מאיר בליז'נסקי, מראשוני התלמידים בישיבה וממשתפי השיעור של ר' בערל. נדפסו ב"טאון חב"ד" שם, עמ' 44 ואילך.

דזיקה 8 על פינת זמנהוף 8, במבנה זה שכן בית כנסת חב"ד

בהביעם רצונם התקיף להמשיך וללמוד את ה"תניא", אך ראש הישיבה עמד על דעתו בהחלטיות, בצינו שהוא הקובע את סדרי הישיבה וכי מי שאינו מסכים לסדרים אלה, רשאי לעזוב את הישיבה.

שנים־עשר תלמידים, ואני בתוכם, הצטערו מאד על הדבר, והחליטו להודיע לר' ב"מ שמוטקין בהזדמנות הקרובה על גזירת ראש־הישיבה ועל החלטתם הנחושה להמשיך בלימוד "תניא". כשבאנו וסיפרנו לו - הצטחק בחיכוך האופייני: "נו, נפתח בעצמנו ישיבה ...". הוא אמר לנו שמיד לאחר הפסח נעבור לביכנ"ס חב"ד ברחוב פרנצישקנר 30, וכל מחסורינו עליו.

לאחר הפסח תרפ"א הופענו לביכנ"ס חב"ד ברח' פרנצישקנר 30, ונוסדה ישיבת "תומכי תמימים" בוורשא. במשך היום למדנו מסכת שבת. בערב לימדנו רב"מ שמוטקין את שיעור ה"תניא", ובבקר לפני התפלה לימד הרה"ח ר' ברוך פרידמן שיעור בלקוטי תורה.

היה סדרה של הסעודה השלישית: אנו אכלנו סעודה שלישית, והמארח שר פיוט "בני היכלא" ו"מזמור לדוד" במנגינות שהיו זרות לנו. לאחר מכן השמיע "מאמר".

ה"מאמר" ששמעתי בפעם

הראשונה היה, כפי שנודע לי אחר־כך, של אדמו"ר מהר"ש נ"ע. (ב"מאמר" צוטט מאמר המדרש: "הארץ מהיכן נבראת? - מלמד שנטל צרורות מתחת כסא הכבוד וזרקן. ומאין אורה נבראה? - מלמד שנתעטף הקב"ה בטלית" וכו'). ה"מאמר" עשה עלינו רושם עמוק. למרות גילי הצעיר נשאתי עד אז בנפשי צרור שאלות וקושיות שלא נתנו מנוח לנפשי, וכל כמה שחיטטתי בספרים לא הצלחתי למצוא להן תשובה מספקת. אותן שאלות אף הצעתי לפני אבי נ"ע וגם תשובותיו לא סיפקוני. נפשי היתה פצועה ממש ממבוכה ותהיה, וכאילו קרה הדבר עכשו זוכר הנני כיצד לאחר שמיעת ה"מאמר" וסיום ששת הפרקים הראשונים שב"תניא" - חשתי מרפא כאשר רבות מן השאלות נפלו כמאליהן. מובן שהתקשרתי בקשר נפשי חזק אל ספר התניא ואל היהודי היקר, רב"מ שמוטקין.

כך נמשך הדבר עד שהגענו לפרק ל' ב"תניא" לפני פרוס חג הפסח. אז הודיע ראש־הישיבה רבי ישראל שלאחר חג הפסח לא יורשה המשך קיום השיעור. היו בינינו שהתקוממו,

משמאל, רחוב פרניצישקער מספר 30, כאן שכן בית כנסת חב"ד בו נפתחה הישיבה ור' בערל מסר את שיעורי החסידות.

של אחד המכתבים בו פורש אדמו"ר הריי"צ ברכות ואיחולים לרגל פתיחת הישיבה³¹:

"ימי אור וימי שמחה לי הימים האלו, מני אז נודעתי מאת ידידינו התלמיד היקר והנעלה ווח"ס אי"א מו"ה שניאור זלמן ב"ר דוב משה שי' מאשר יסדו תומכי תמימים במחנם הט'.

ואשא כפי אל ה' צבאות להלל ולשבח כי זיכני לראות את אחיי בני (וכאמרז"ל דהתלמיד נק' בן) הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, עושים רצונו, להרביץ תורה ברבים על טהרת קודש הקדשים, בעבודה שבלב זו תפלה, לעורר את הלב לאהבה את ה' וליראה את שם הגדול והנורא.

ואתחנן אליו ית' כי יהי הוי' אלקינו ואלקי אבותינו בעזרכם וישרה

וכך, בב' ניסן בשנת תרפ"א, נפתחה ישיבת תומכי תמימים בורשה כשהבחורים שלמדו בשיעור החסידות של ר' בערל היוו את הגרעין הראשוני של התלמידים.

לאחר שנתבשר אדמו"ר הריי"צ על פתיחת הישיבה היה במשך מספר ימים בהתפעלות והתרגשות של שמחה עד אין שעור, ואמר שבעזרת ה' הוא מקווה שהמוסד יגדל ויפרח, ופיץ אור גדול בעולם²⁹. היה זה מעין ניצוץ להתחלה חדשה ותנופה חדשה בהפצת המעיינות וקרנה של ליובאוויטש ברגעי החושך והאופק הקודר של רוסיה הקומוניסטית.

בי"א תמוז שלח אדמו"ר הריי"צ על ידי שליח מכתבים מפורטים והוראות רבות בדבר הסדר בהנהגת הישיבה³⁰. נביא בזאת את תחילתו

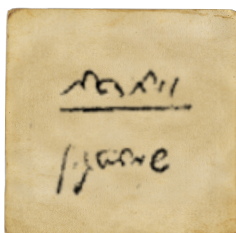
(29) אשכבתא דרבי עמ' 150.

(30) ראה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, ח"ד עמ' מב.

(31) שם, ח"א עמ' קס.

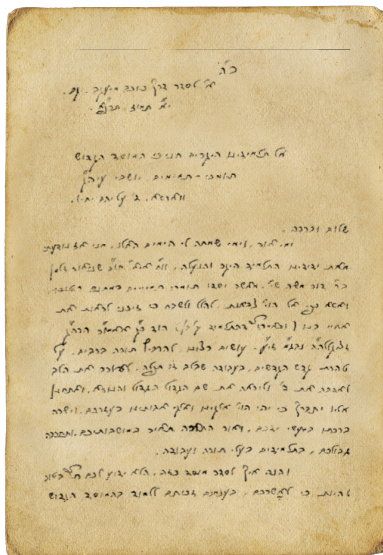
ועתה השתדלו
בכל המיני
השתדלות לקיים
האמור במכתבי
ע"ד התיסדות
ישיבה גדולה,
בשם מערכת
תו"ת דליובאוויטש
בוארשא, ותשיגו
בית חומה גדולה,
שתהי' ראוי' לכך".

במשך השנים
קיבל ר' בערל
הוראות למכביר
מאדמו"ר הריי"צ
בדבר ניהול

"ווארשא. שמוטקין".
כתי"ק של אדמו"ר הריי"צ
על אחד מהמכתבים
הממוענים למשפחת
שמוטקין בורשא

מרכזי בחיי חסידי ליובאוויטש,
וכעבור זמן לא רב הפכה גם למשכנו
של אדמו"ר הריי"צ. וכימים מקדם
בליובאוויטש עד מהרה נפתחו
סניפים לישיבה בערים רבות בפולין

מכתבו של אדמו"ר הריי"צ המלא ברכות
ואיחולים לרגל פתיחת הישיבה

הישיבה. אך לא לאורך זמן שכן כעבור
מספר שנים
עלה לא"י ואת
ניהול הישיבה
והקהילה
הויתר
למשפחתו.

לאחר
שיצא אדמו"ר
הריי"צ מברית
המועצות
הייתה קהילת
ורשה מוקד

ברכתו במעשי
ידיכם, ואור התורה
תאיר במושבותיכם
ותתרבה גבולכם
בתלמידים בעלי
תורה ועבודה".

במכתב נוסף
מאותו יום קובע
אדמו"ר הריי"צ את
חברי ועד ההנהלה
של הישיבה³²:
"הועד יהי' מחמשה
אנשים לא פחות,
ובהם שלשה אלה:
ר' דוב משה שי, ר'
שרגא פייביש שי,

ור' שניאור זלמן ב"ר ד"מ שי, ולהם
ניתן רשות לבחור עוד בשנים חברים".

במכתבו לר' בערל בתחילת חורף
תרפ"ב כותב אדמו"ר הריי"צ³³:
"מהמוסד דתו"ת אשר במחנמם הנני
נהנה מאד, וירחם השי"ת ויתרחב
במרחב גדול, בריבוי תלמידים מופלגי
תורה, ויראי אלקים באמת

. . הלא עיר ואם בישראל כמחנמם
הלא אפשר בחסדי אל עליון, לנטוע
אשל על פלגי באר מים חיים, רק
התעוררו ועשו, איש איש מכם לא
יבוס לא על זמנו, ולא על עתותיו, ויתן
לבו ונפשו ע"ז ואז יעזרכם האלקים.

(32) שם, ח"ד עמ' לט.

(33) שם, ח"א עמ' קצה.

תמונת מחזור של ישיבת תומכי תמימים בורשה.
במרכז התמונה, לצד הכיתוב 'ועד הישיבה' מופיעה תמונתו של ר' בערל.

מפת ראשון לציון באותם שנים

בראשון לציון.

כאשר אדמו"ר הריי"צ מנצח על כולם
ביד רמה.

כשהגיע לעיר,
ראשון לציון
הייתה עדיין
מושבה חקלאית
באופייה, לא עיר
במובן המודרני,
אך היא החלה
להניח את היסודות
להתפתחות העתידית.
ר' בערל יחד עם
בנו³⁵, חש בצורך
שנוצר וייסד את

עלייתו לארץ ישראל

בשנת תרפ"ה עלה ר' בערל לארץ
ישראל יחד עם נכדו (בנו של ר' שנ"ז)
ר' יהודא³⁴. ר' בערל התיישב בראשון
לציון לשם עלה בנו ר' יוסף יחד עם
משפחתו.

גם לאחר שעלה לא"י המשיך ר'
בערל לבקר תכופות בורשה כשמנהל
את בית המסחר הגדול שהיה ברשותו
לצד פיתוח עסקי נדל"ן בארץ בדמות
רכישת נכסים, פרדסים ואדמות רבות

(35) אודותיו ראה
בהרחבה בכתבה 'עסקן חב"די חרוץ במושבת
ראשון לציון', בתוך: 'בית משיח', גליון 1337 עמ'
34.

(34) בעיתון 'Monitor Polski' מחודש אדר
תרפ"ה, פורסם על מכירת מטלטלין של ר' בערל
מדירתו ברחוב מורנובסקה, עקב אי תשלום מס.
הדבר התאפשר מצידו ככל הנראה בשל המעבר.

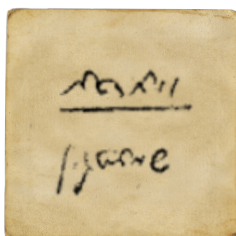

תמונה שצולמה בעת התשתית שהוקמה בשנת תרפ"ד לבנין בית הכנסת, כשנה קודם בואו של ר' בערל

בערל ובנו החלו לפעול להקמת צריף על השטח. מבנה שימש את חסידי חב"ד בעיר.³⁷

עד בחתנת הרבי

בהיותו בארץ זכה ר' בערל לעשירות גדולה ואף תרם רבות לישיבת תו"ת בורשה. כחלק מנסיעותיו העסקיות היה מגיע פעמים רבות לפולין, וכך קרה, שהגיע גם לחתונת אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בחודש כסלו תרפ"ט.

"ווארשא. שמוטקין".
כתי"ק של אדמו"ר הריי"צ
על אחד מהמכתבים
הממוענים למשפחת
שמוטקין בורשה

כשראה אותו
אדמו"ר הריי"צ
אמר לו "אותך
אני מחפש",

(37) . רק כעבור שלושים שנה הוקם מבנה קבע על מקומו של הצריף, ואף זאת היה ביוזמתו של ר' יוסף שמוטקין.

בית כנסת חב"ד הראשון בעיר והחל רוקם סביבו קהילה.

על ייסוד בית הכנסת סיפר הלל-איסר ינובסקי³⁶: "כשם שהחסידים ובעלי נוסח ספרד הרגישו את עצמם נעלבים וזרים בבית הכנסת הגדול, ככה הרגישו את עצמם שלא במקומם חסידי חב"ד, האחדים בין חבריהם לנוסח, בבית החסידים מיסודו של א.מ. פריימן. התנהגו חסידי חב"ד על פי שלחן ערוך של הרב, קשה להם לוותר על הדבקות החב"דית, על הניגון החב"די ועל השינויים הקלים בסדר התפלה, ואפילו על הכאה באצבע צרדה בשעת התפילה. בהיותם המיעוט בבית כנסת החסידים, לא עצרו שלא להטיל ממנהגיהם על חבריהם, ובטלו ברוב".

בית הכנסת שהקימו נבנה בפינת הרחובות נורדאו והכרמל והוא משמש כבית כנסת חב"ד המרכזי בראשון לציון עד היום. נראה כי השטח נתרם מספר שנים קודם לכן, ואף תשתית להקמת מבנה נעשתה, אולם השטח עמד ללא כל מבנה עליו. עם הגעתם של ר'

(36) בתוך: 'פרקים מתוך קורות ראשון-לציון'.

לבית דין של מעלה ב"ב אדר שני
תרפ"ט³⁹ ונטמן בחלקת חב"ד בהר
הזיתים שבירושלים. ר' בערל נפטר
כשהוא בן שמונים לגבורה.

בצוואתו הותר
ר' בערל את בנו ר'
יוסף כאפטרופוס
על רכושו בארץ,
ועליו הטיל את
האחריות לחלקו
עם אחיו.

מספר ימים
לאחר פטירתו
של ר' בערל שיגר
אדמו"ר הרי"צ
אגרת תנחומים
לאלמנה מרת
ראשקע ולבנו ר'
יוסף ששהו בראשון
לציון:

"אל אלמנת החסיד ר' דוב משה ז"ל
ת' ובנו וו"ח אי"א יוסף שי'.

במענה על מכתבו מפטירת אביו
החסיד רד"מ זל תנצב"ה והמקום
ינחם אתכם בתוך אבלי ציון וירושלים
וע"ד עניני קיום הצואה עניתי היום
לאחיו ואחיותיו יחיו כפי ההעתק
המוסגר בזה.

והשי"ת ישפיע לכם שפעת ברכה
בגו"ר. ויצליח לו השי"ת בעסקו

(39) 'אבני זיכרון' ח"ב, 'ירושלים תרצ"א, עמ' 34.

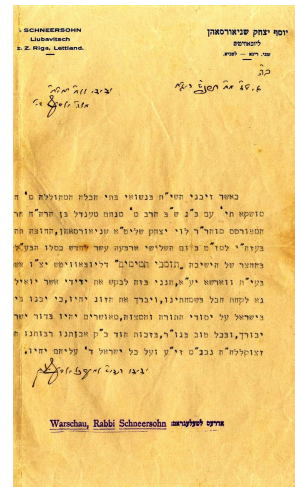
וביקש ממנו
להיות עד
ב' כ' ת' ו' ה'
של אד"ש.
לפני שחתם
ר' בערל על
הכתובה שאל
את אדמו"ר
הרי"צ: "מה
טיבו של חתן
זה?" ענה
לו אדמו"ר

הרי"צ: "איך
האב מקיים
געווען דעם
פסוק 'את בתי נתתי לאיש'. ער איז
זייער קלאר אין בבלי און ירושלמי,
ער איז היימיש אין ספרא און ספרי,
און באהאוונט אין ראשונים און
אחרונים" [=קיימתי את הפסוק 'את
בתי נתתי לאיש'. הוא בקי מאוד
בבבלי ובירושלמי, בן-בית אצל
הספרא והספרי, ובעל בקיאות רבה
בראשונים ובאחרונים]³⁸.

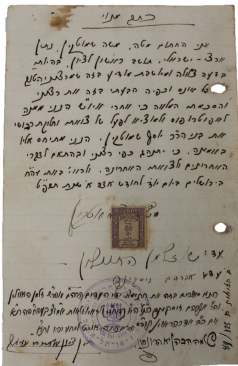
פטירתו

בחלוף ארבעה חודשים משמחת
הנישואין של אד"ש, התבקש ר' בערל

מפי ר' אלעזר ליפש ששמע מחמיו ר' יוד'ל
שמוטקין, נכדו של ר' בערל. גרסא קצת שונה
מופיעה ב'ימי מלך', ח"א עמ' 273, מרשימותיו
של ר' מרדכי גלזמן, לפיה אדמו"ר הרי"צ אמר
לר' בערל בינות לדברים גם את המשפט: "בשעה
ארבע לפנות בוקר - לעולם אינו ישן: או שעדיין
לא הלך לישון, או שכבר קם משנתו".

הזמנה לחתונת הרבי אותה
קיבל ר' יוסף, בנו של ר' בערל

צוואתו האחרונה של
ר' בערל שנכתבה סמוך
לפטירתו. כעדים נכחו
במקום ר' שלמה זלמן
הבלין ור' אברהם זיסקינד

במנוחת הנר"ן.

כל אחד מכם מחוייב לשמור תוקף הצוואה אשר על פי' רק הבנים והבנות יחיו יש להם יפוי כח, לא כן החתנים יחיו אשר אין צריכים להתערב בענין זה כלל. קיום הצוואה לכל פרטי וסדרי הענינים בזה בטענות ומענות לפשט כל העקמומיות שבלב, יהיו עפ"י שלשה אלה ב"ד, ידידנו ר'

שרגא פייוש שי' זלמנאו, ידידנו ר' יחיאל צבי שי' גורארי' וידידנו ר' צבי שי' לעווט, והשי"ת יהי בעזרכם בגור' ואיש איש מכם יתברך בכל מילי דמיטיב מנפש ועד בשר".

Szmajsz Abram, urzędnik, Dzielna 31, tel. 216-27.
Szmonewski Tadeusz, oficer Szeroka 22, tel. 202-16.
— Wacław, sztukator, Stalowa 28.
Szmorak Szymon, dr. med., Wilcza 23, tel. 333-98.
Szmorczewski Wojciech, tramwajarz, Pańska 48.
Szmotkin Abram, subjekt, Muranowska 32, tel. 332-47.
— Mendel, subjekt, Muranowska 32, tel. 291-29.
— Szmul, handlujący, Muranowska 32.
— Zelman, handlujący, Muranowska 32.

רישום מקרקעין ורשה, הבית ברחוב מורנובסקה מחולק כעת בין כל האחים

בהמשך לכך, חולקו נכסיו של ר' בערל בין ילדיו כשאת השדות והפרדסים בראשון לציון קיבל ר' יוסף ואת בית הדירות הגדול בורשה המשיכו לנהל שאר האחים.

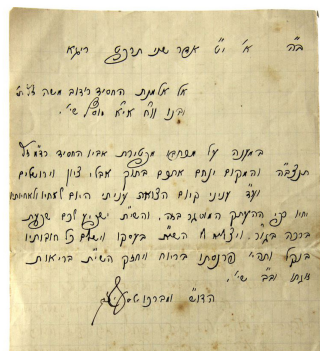
וישלם כל חובותיו בנקל ותהי' פרנסתו בריוח ויחזק ה ש י " ת בריאות זוגתו וב"ב שי".

כפי שכותב א ד מ ו " ר ה ר י י " צ ב מ כ ת ב ,

יחד עם מכתב זה צורף מכתב נוסף שנשלח אל שאר האחים והאחיות ששהו בפולין.

והנה המכתב שצורף במלואו⁴⁰: "מצות כיבוד אב בחייו בעלמא דין ובחייו בחיים אמיתים כמבואר בש"ס ופוסקים, והבנים והבנות יחיו המתנהגים בדרכי התורה והמצוה גורמים מנוחה לנשמת האב, ועילוי מדרגא לדרגא בדרגות הידועות בהצלה מיסורי הנפש, ובעילויים

(40) נדפס באגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, חט"ז (ברוקלין, תשע"א) עמ' תמד.

מכתבו של אדמו"ר הריי"צ המלא ברכות ואיחולים לרגל פתיחת הישיבה

אלו הם קורותיו של חסיד, אשר את כל מרצו והונו השקיע בהתמסרות לרבותינו נשיאנו החל מאדמו"ר הצ"צ ועד לאדמו"ר הריי"צ, כשבונה עולה של תורה וחסידות ומממש את רצונם הק', באותותיו והשפעתו על קהילת חסידי חב"ד כולה.

ה'עובד' החסיד והרקדן

תולדות ימי חייו של הו"ח אי"א נו"נ
מלאכתו מלאכת שמים

מוה"ר אברהם ליסאן ע"ה

בתוספת מכתבים בפירסום ראשון

פרק א'

תולדות חיינו

הרה"ח ר' אברהם ליסון נולד בי"ב מר-חשוון התרפ"ג בעיירה הליטאית פוניבז' שבליטא לאביו הרה"ח ר' שמואל צבי ולאמו הרבנית יענטא. אביו ר' שמואל נשלח לעיירה ע"י הרבי הרש"ב ושימש בה כמשפיע קהילת חב"ד. (ראה אודותיו בהמשך).

בבחרותו למד ר' אברהם בישיבה בעיירת מגוריו - פוניבז', אצל הרב יוסף שלמה כהנמן, (שלימים ייסד ישיבה ע"ש עירו בבני ברק). ה' אחד מתלמידיה הבודדים של הישיבה ששרד את השואה האיומה.

לאחר שלמד בישיבה בפוניבז' המשיך ללמוד בישיבה בטעלז. ככל יהדות אירופה, תקופת מלחמת העולם הייתה קשה ביותר עבור ר' אברהם, בסייעתא דשמיא הצליח להימלט פעם אחר פעם מהנאצים. במשך כל שנות המלחמה היה נע ונד ממקום למקום בכדי להינצל מהצוררים הנאצים ימ"ש.

בימים אלו של השואה האיומה בהם דם יהודי נשפך כמים, היטלטלות בדרכים כיהודי הייתה סכנת חיים של ממש, ומטבע הדברים הייתה רוויה בפחד תמידי. לימים סיפר ר' אברהם, כי הפחד הי' כה גדול ומשתק, עד שחשש לשכוח מי הוא, ולכן שינן לעצמו בתמידות את שמו - אברהם בן יענטע. אולם באחד משלבי הבריחה, חששו התאמת, ומלבד שמו - הוא שכח הכל, וזכרונו אבד ממנו, אף פרט מחייו הקודמים לא זכר מלבד שמו. הבריחה הייתה קשה מאוד. בכדי להינצל מהצורר הנאצי היה ר' אברהם במנוסה תמידית. הוא עבר ביערות ושטחים עצומים, במשך היום הי' נמלט מהגרמנים ועושי דברם, אולם בלילה

הייתה מתווסף קושי נוסף, הי' חשוך, ורק מאורות של ברקים הצליח לנווט את דרכו באפלה. המסע הי' רצוף ניסים וסייעתא דשמיא גדולה, וב"ה הצליח ר' אברהם לברוח כך ממקום למקום ולהציל את חייו עד שנגמרה המלחמה.

אחר סיום מלחמת העולם, בדרך לא דרך הצליח ר' אברהם להגיע למחנה הפליטים בפוקינג אשר בגרמני' לשם התרכזו פליטים וניצולים רבים. במחנה הי' ריכוז מסוים של חסידי חב"ד.

אע"פ שכאמור לא זכר ר' אברהם דבר מעברו בעקבות הבריחה והפחד המשתק, הוא נכנס לאזור בו התכנסו החסידים לתפילות והתיישב לידם. בא' התפילות התבונן ברב שלמה זלמן צבי כץ ע"ה מחשובי אנ"ש, מתפלל. תנועת נענוע החליפה של הרב כץ- החלה להזכיר לו משהו מעברו, היא הייתה דומה מאוד להתנענעות של אביו ע"ה בתפילה. מיד כשסיים ר' שלמה זלמן צבי את תפילתו, פנה אליו ר' אברהם והם החלו לשוחח ביניהם. בין הדברים אמר הרב כץ שיש לו בן - יענקל' (לימים ר"י בכפ"ח), שלומד בישיבה בברינואה, והוא לומד תניא בעל פה.

עם ספר התניא

ברגע שהר' כץ אמר את המילה "תניא" - כבהבזק אחד חזר לר' אברהם זיכרונו המלא, משפחתו והוריו. ומדוע? ר' אברהם הסביר את הסיבה לשמה דווקא בשמעו את המילה "תניא" חזר אליו הזיכרון: אצל אביו הי' שיעור תניא, והספרים היו נמצאים בתוך א' הספסלים בביהכנ"ס, ולר' אברהם כילד הי' תפקיד קבוע בשיעור התניא. תפקידו הי' לחלק את ספרי התניא בין המשתתפים. לימים, כתב ר' אברהם לרבי את הסיפור הנ"ל, ומענה הרבי הי', שאם רק מהמילה תניא זה גרם לו לכ"כ התעוררות, ק"ו אם ילמד ממש תניא.

ואכן, לר' אברהם הי' קא'ך מיוחד בלימוד תניא, ולא רק לעצמו, גם לאחרים הי' מפיץ את אורו המיוחד של ספר התניא, ועד יומו האחרון כמעט הי' מוסר שיעורי תניא. בני משפחתו מספרים על מנהג מעניין שהי' לו: מדי שבוע בסעודת השבת הי' מבקש מבניו הקטנים- ובהמשך מנכדיו - אלה אשר עדיין לא יודעים לקרוא- שיביאו תניא, והי' ממנה ראש קבוצה, והי' עושה מזה עסק שלם - כ"ז בגלל שבזכות שהי' אחראי לחלק בילדותו את התניא הוא חזר לעצמו. חיבורו המיוחד של ר' אברהם לספר התניא ניכר גם בכך שאת שיעור התניא היומי היה לומד כמה פעמים..

כאמור, בחסדי ה' ר' אברהם חזר לעצמו, ובהמשך נכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים בפוקינג. וכעבור שנה, נכנס ללמוד בישיבת תו"ת בברינואה. ביום ו' לפר' נשא י"א סיון תש"ח¹, הגיע ר' אברהם לפאריז. ר' אברהם שימש בהמשך בברינוא גם כמשפיע, אע"פ שעדין לא התחתן.

כשהגיע לברינואה, איש לא הכירו מאיפה בא וכו', עד שאמר את שם אביו, וכמה מזקני החסידים נזכרו באביו הי"ד. לערך בחורף תש"ט, ר' שלמה חיים קסלמן, שהי' אז משפיע בברינואה, לקחו חתן לבתו מרת יהודית.

להלן אגרת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לקביעות זמן החתונה:

ב"ה ח' אדר תש"ט

ברוקלין

ידידי הנכבד הרב וו"ח אי"א מוה"ר שלמה חיים שי' קעסעלמאן

שלום וברכה!

במענה על כתבו...

בדבר הגבלת זמן החתונה למז"ט הנה חדש אדר כל החדש בין בחצי הראשון בין בחצי השני וחדש ניסן עד חג הפסח יכולים להגביל ויתן השי"ת אשר באיזה זמן שיבחרו ויגבילו יהי' במז"ט ולהצלחה בכל הפרטים.

ידידו הדו"ש ומברכם בגשמיות וברוחניות [חי"ק]

ר' אברהם שימש כמחנך ברשת אהלי יוסף יצחק (תפקיד בו עסק למשך למעלה מ-20 שנה). הי' בעיקר במושבה בזרנוקה (ליד רחובות), וביפו. ר' אברהם התעסק רבות ברישום ילדים לרשת, והסתובב במושבים ובערי הארץ לשכנע את הורי וילדי ישראל להירשם לבתי הספר של הרשת.

נפטר בשיבה טובה בגיל 96 בט"ו שבט התשע"ט.

בידנו כמה סיפורים שנשמעו מפיו של ר' אברהם:

א. סיפר פעם: בעיר הולדתי פוניבז' העריכו מאוד את ר' איצ'ה מתמיד. ובכל פעם שהיה מגיע לעיירה, היו רצים לשמוע אותו. כשהוא היה אמור להגיע לעיירה, היה אבי שולח אותי לתלות מודעות בכל רחבי העיירה (אבי היה רב בית

(1) היציאה מרוסי' עמ' 233.

הכנסת החב"די בפוניבז'). אני זוכר מקרה אחד שר' איצ'ה הגיע לדרוש בבית - הכנסת החב"די, וקהל עצום הגיע לבית-הכנסת. ר' איצ'ה אמר מאמר וכשסיים, טעם קצת מדבר מאכל שעמד לידו וכל הנוכחים חטפו מה'שיריים' שלו...

גרסא נוספת לסיפור שהופיעה במקור אחר:

החסיד ר' אברהם שיחי' ליסון, שהיה תושב העיר פוניבז', עיר ליטאית מובהקת, מעיד כי פעם אחת נכח בבית-הכנסת המקומי בשעה שר' איטש'ע הגיע למקום. ר' איטש'ע השמיע מאמר חסידות ברבים לצד דברי התעוררות. לבסוף טעם אי-אלו פירורים מן התקרובת שהוגשה לפניו. מיד לאחר מכן התנפלו הסובבים על ה'שיריים' שהותיר אחריו ר' איטש'ע ולא הותירו מהם שריד ופליט. עד-כדי-כך גדלה התפעלותם של הפוניבז'אים מר' איטש'ע)

ב. כשיצאנו מרוסיה בשנת תש"ז, שהיתי במשך תקופה מסוימת בביתו של החסיד ר' פרץ מוצ'קין בפוקינג. היה לו חדר אחד (חלק מצריף ארוך) שבו השתכנה כל משפחתו, ובכל זאת מצא שם מקום לארח גם אותי. הוא קירב אותי ביחוד בזכות אבי, ר' שמואל צבי הירש, ידידו משכבר הימים. הוא סיפר לי שהוא זוכר את אבי עוד מליובאוויטש ואמר לי שאבי ידע ללמוד חסידות.

יום אחד שמעתי את בנו ר' לייבל אומר לו: "אה, אם הבחור הזה היה לומד שנתיים בליובאוויטש..." והנה, שמע הקב"ה את איחולו ולמדתי שנתיים בתומכי תמימים - שנה בפוקינג ושנה בברינא - ותודה לא-ל שזכיתי לעמול בשנות נעורי בתורת החסידות.

פרק ב'

ה'עובד'

לא ראי תפילה של חסיד רגיל, 'עובד' ככל שיהי', לתפילתו של ר' אברהם. כי זה האחרון, ממש הי' שובר שיאים - לעיתים תפילת קבלת שבת שלו הייתה לוקחת 4 שעות (!). ר' אברהם הי' מרבה לנגן בתפילה, חושב על מילות התפילה, ומתבונן הרבה. הוא הי' שר קטעים מהתפילה בניגונים שחיבר אותם לפסוקים.

ר' אברהם בצעירותו

מחזה מיוחד היה נראה בכפר חב"ד. מדי ליל שבת היו נוהרים רבים מתושבי הכפר למקום תפילתו של ר' אברהם ומתבוננים בו מתפלל. גם אורחים שהיו מגיעים לכפר לשבת ידעו - בליל שבת הולכים לנחום יצחק או למרכזי - ומסתכלים בר' אברהם איך שהוא מתפלל.

לא בכדי בחר המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן את ר' אברהם כחתן לביתו. ר' שלמה חיים, המשפיע המפורסם שתמיד תבע ודרש שיתפללו בעבודה - בחר גם הוא לחתן - חסיד שידוע מה היא עבודת התפילה.

אומנם, בני הבית מספרים שרק בשנים המבוגרות יותר - לאחר שסיים לחתן את רוב ילדיו - אז התחיל העניין המפורסם, שאנשים מכל רחבי כפר חב"ד היו

גם בסיום חתונות ואירועים חסידיים.

בנוסף ה' גם "בעל תפילה" בכפר חב"ד.

עוד עניין שה' לר' אברהם קאך בו הוא - לחזור מאמרים בע"פ. "לטהר את האויר" הוא ידע כו"כ מאמרים בע"פ, ותמיד ה' חוזר עליהם, וגם ממשפחתו תבע שידעו משניות בע"פ וכו'.

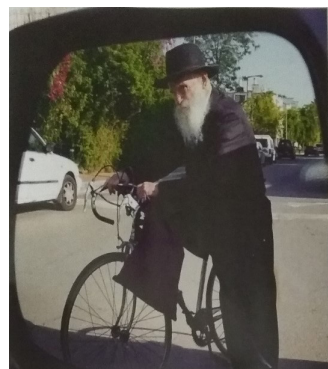
עם בנו ר' שלמה חיים, שליח הרבי שליט"א מה"מ בחיפה

גם כשה' הולך עם אשתו ברחוב ה' חוזר לה בדרך מאמרים בע"פ.

ר' אברהם תבע מילדיו שידעו אידיש. הוא ממש סלד עברית.

אמנם הוא ידע את השפה, אך בכל זאת, העדיף שידברו ב'מאמע לשון'...

ר' אברהם הקפיד מאד על תפילה במניין. גם באחרית ימיו. ה' נוסע באופניים לבית הכנסת לשחרית ולמנחה - ולאחר מנחה ה' נשאר ללמוד עד לתפילת מעריב.

נוסע באופניים

א' הנושאים שבערו לר' אברהם, הוא הנחת תפילין ליהודים. משפחתו מספרת כי במנהגו זה להניח ליהודים תפילין החל עוד לפני שהרבי פתח במבצע תפילין בשנת תשכ"ז...³ מנהגו ה' במשך שנים רבות לנסוע לתל אביב ושם להניח לאנשים תפילין בתחנה המרכזית הישנה.

בנו ר' יום טוב (ממאנטריאל) מספר שאנשים רבים היו מגיעים ומתקשרים אליו לבקשת ברכה והוא היה שולח את שמותיהם לרבי לברכה בפקס.

לפני הפצצת הכור האטומי בעירק, הטייסים שהתאמנו בסמיכות לכפר חב"ד היו מגיעים להניח תפילין מידי שבוע, בשבועות שקדמו להפצצה. לבסוף הלאחר

(3) מפי בתו גב' ר. שילדקרויט.

שהמשימה נסתיימה בהצלחה הטייסיס חזרו אליו להתוועדות הודי'ה על הנס.

ביטוי ליחס המיוחד של הרבי שליט"א מה"מ לפעילותו של ר' אברהם בהנחת התפילין ליהודים: בשנת תשל"ה שהה ר' אברהם בניו יורק לרגל חתונת ביתו רבקה עם ר' ירמיהו יהודה שילדקרויט. אז חשב ר' אברהם, שאם הוא כבר נמצא אצל הרבי, ומכיוון שהכרטיס עלה מאד יקר וזאת בנוסף להוצאות החתונה וכו', אז שיישאר עוד זמן אצל הרבי. כשהגיע- הוא נכנס ליחידות. לאחר תקופה הוא נכנס שוב ליחידות בה אמר שרוצה להישאר עוד זמן, אך הרבי ענה לו (תוכן): סע לביתך, יהודים מחכים לך בתחנה מרכזית למבצע

לומד החברותא בבית מנחם צילום מאיר כהן

תפילין... ר' אברהם חזר ארצה מיד וכמובן המשיך בפעילותו.

העיר תל אביב מורכבת בעיקר מאוכלוסייה של כאלו שאינם שומרים תורה ומצוות לע"ע, וכך הי' גם אז, ממילא כשעומדים בטבורה עיר שכזו ומציעים לעוברי האורח להניח תפילין, ייתכן להיתקל בסירובים, אך לא הוא יהודי כמו ר' אברהם שיוותר על מצווה של יהודי. פעם סיפר לר' יצחק נמס שהוא הציע לאיזה חייל שיניח תפילין, אך הלה לא הסכים. אמר לו ר' אברהם - אם אני יעמוד על ידי, אתה תסכים? אמר לו החייל- כן. ר' אברהם לא היסס, ובלב ליבה של תל אביב, בתחנה המרכזית, התהפך החסיד על ידיו וביצע "עמידת ראש". לחייל לא נותרה ברירה אלא להניח תפילין...

ליד ביהכנ"ס נחום יצחק בשיכונים שבו התפלל הרבה

עוד סיפור,⁴ פ"א ר' אברהם הציע לאיזה בחור תפילין. הבחור סירב. ר' אברהם המשיך להפציר בו, אך הלה עמד בעקשנותו. עד שר' אברהם אמר לו: תעשה לי טובה, אני יהודי זקן, תעשה לי טובה ותניח תפילין, כששמע הלה את זה, הסכים להניח. בסיום, הוא אמר לו שהוא באמת מבית חרדי, וירד, ובזכות האמת של ר' אברהם החל הלה לחזור אט אט בתשובה שלימה.

מספר אחיינו, ר' שלמה חיים קסלמן שיחי':

(4) ראה בהרחבה בספר "ראש בני ישראל" עמ' 111 ואילך.

ר' אברהם בתשל"ה

הי' איזה חנות שבה ר' אברהם הי' נוהג לאחסן בה את הציוד של מבצע תפילין. באותה חנות מכרו מוצרים לא כשרים. יום א' שמע ר"א מישהו ששואל את בעל החנות - יש לך הכשר? ובעל החנות עונה לו- למה אני צריך הכשר, תסתכל מי נמצא ליד החנות, הרב הזה- זה לא מספיק בשבילך? מאז הפסיק ר' אברהם להשתמש בחנות זו כמקום אחסון, ועבר להניח תפילין במקום אחר, לא ליד החנות הזו.

מבצע התפילין הי' חזור בו בכל עצמותו, עד שהי' מנצל הזדמנויות רבות להניח תפילין ליהודים. לא הי' אצלו מצב שהוא נוסע באוטובוס ולא מניח לאנשים שבו תפילין.

ר' אברהם למד אנגלית, בשביל הצלחת רישום ילדים לבתי הספר של הרשת. הייתה תקופה שבאמריקה התפשטה תופעת ה'היפים' (בני נוער שפרקו מעליהם כל עול ומרות ודגלו בשיטה זו כדרך חיים ועשו ככל העולה על רוחם). כחלק מהפצת דרכם הם היו מגיעים לארץ הקודש, אז כשהגיעו לכפר חב"ד, לא הי' כמעט אף אחד בכפר שידע אנגלית, לכן הם היו מגיעים אל ר' אברהם, וישנים אצלו בשבתות, ובליל שבת הוא הי' מתוועד איתם, מהם היו כאלו שנשארו אצלנו תקופות ארוכות, עד שחזרו בתשובה. ר' אברהם לא הי' מניח להם שילכו מהבית עד שיתעוררו בתשובה ולפעמים היו כאלה ששהו אצלו חודש... ויש כמה חברי' שממש חזרו בתשובה... מהם - א' בכפר חב"ד, א' ירחמיאל שגר בשכונה, ויש עוד א' בכפר. בהחלט יש כמה בעלי תשובה שהם ממש שלו. והוא קירב אותם.

במשך שנים רבות הי' ר' אברהם נוסע לתל אביב באוטובוס. לא הי' מוכן לנסוע במונית. בשנותיו האחרונות, כבדה עליו השמיעה (ולא הי' מסתדר עם מכשיר שמיעה), וזה הי' ממש סכנת נפשות בשבילו להמשיך לנסוע באוטובוסים ולהתנהל בכבישים וכד', כי לא הי' יכול לשמוע מאיפה מגיע אוטובוס או רכב וכד', וגם אם הי' צופרים - ממש סכנה. ניסו לשכנע אותו לנסוע במונית- אך הוא בשלו. עד שלילה א' חלם שהרבי נגלה אליו ואומר לו שישע במונית. ומאז, הי' נוסע רק במוניות, הלוך וחזור.

ר' אברהם הי' מפיץ מעיינות בצורת חלוקת

פרסומי חב"ד- תמיד הי' מחלק עלונים ועיתונים לאנשים. ר' מוטי ריבוק שיחי'- אח החתן- מספר שפעם אחת לביהכנ"ס נחום יצחק בכפר חב"ד נכנס יהודי חובש כיפה סרוגה, והסתכל על עמדת העלונים שבביהכנ"ס, ושאל את ר' אברהם אם אפשר לקחת. ר"א אישר לו שבוודאי ואפשר לקחת, אך לא הסתפק בזאת, הוא התרומם ממקומו, והלך לאסוף עוד כ-20 עלונים משולחנות ביהכנ"ס והביא לו באומרו- תחלק את זה לחברייך...

ר' מנחם זיגלבוים עורך עלון בית משיח מספר שתמיד הי' נכנס למשרדי בית משיח בכפר חב"ד ומבקש עלונים ישנים בשביל לחלקם.

באמצע שנת התש"י. הי' מגיע לכפר חב"ד מדריך מבחוץ בעל דעות כפרניות ביותר, ר' אברהם לקח את העניין מאוד קשה, ודיווח את זה לרבי הריי"ץ. הרבי הריי"ץ, במכתב לר' פניע אלטהויז, שנכתב בח' שבט, כתב ע"ד המדריך הנ"ל, והי' זה המכתב האחרון לע"ע של כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ (ראה אג"ק חלק י' במקומו)

פרק ג'

התמיד שהלך על ידיו

ר' אברהם הי' רוקד בהרבה הזדמנויות. תמיד הי' בבחי' חי - להחיות. הי' שמח ומשמח אחרים.

ר' אברהם זכה לשלוש התייחסויות בפומבי מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח בנוגע להליכה על הידיים. הפעם הראשונה הייתה בהתוועדות שמחת תורה תשכ"ב. באמצע ההתוועדות אמר הרבי שיעלו כל אנשי כפר חב"ד על השולחנות לרקוד. כשהתחילו לרקוד הוסיף הרבי שיש כאן אחד שרוקד עם ראשו למטה ורגליו למעלה - הרבי התכוון לר' אברהם, שכמובן עשה מיד כמצוות הרבי, והרבי המשיך לעמוד ורקד על מקומו בשמחה עצומה כשאת מראה פניו הקדושות אי אפשר לתאר כלל. וכמובן שזה גרם לאנשי כפר חב"ד התרוממות רוח מיוחדת⁵.

הפעם השני' הייתה בהתוועדות י"ב תמוז התשכ"ה. הרבי דבר אז על

(5) מזכרון ר' אברהם לידר ע"ה. מפי בתו גב' רבקה- בנוסח קצת אחר: בשמח"ת א' הרבי דבר על המעלה של הרגלים שבשמח"ת הם הכי חשובות, כי על ידם רוקדים וכו'. ואז הרבי אמר נמצא פה יהודי מכפר חב"ד, - הוא הזמין את אבא שלי שהי' שמה- שיראה לו איך הרגלים יותר גבוהות. מהגוף וכו', ואבא שלי רקד וכו'.

השמחה שהייתה בקאסטרמא כשנודע כשכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ קיבל מכתב שיחרור, והרבי סיפר איך קיבלו החסידים שם את הידיעה. ובסוף אומר הרבי⁶ איך הבן של השוחט שהי' שם- ילד קטן - כשהוא ראה שיש מהומה ורעש מבשורת השחרור, בשביל להראות את ההתפעלות שלו הוא טיפס על הגדר, והלך עלי' עם הידיים כשהראש למטה והרגלים למעלה כו"כ פעמים.

ואז אומר הרבי

(תרגום חופשי ללא אחריות) - "אם הי' פה מישהו שיכול גם לעשות... ליסון הי' עושה זאת, ומסתמא הוא עושה זאת עכשיו בכפר חב"ד. שיהי' לו לתועלת ושיהי' בריא ושימשיך את העניין של הראש למטה והרגליים למעלה בשעת שמחה גדולה זה מובן" - והרבי המשיך ללמוד הוראה בעבודת ה' מהילד וכו' ע"ש.

על זה מספרת בתו גב' רבקה תחי', שבאותה תקופה נהגו אנ"ש שיחיו לצאת ל'ערב עם חב"ד'. ור' אברהם הי' בצוות עם ר' צבי גרינוולד ור' זלמן ברוגשטיין שהאחרון הי' שר ור' צבי הי' מדבר ור' אברהם הי' (גם) רוקד. אך באותה תקופה קצת נחלש מלעשות זאת, לא תמיד הי' לו כוח ולא כ"כ הרגיש טוב וכו'. ופתאום, כשהם שמעו שהרבי דבר עליו ובדיוק בנושא הזה של העמידה על הידיים, הוא הרגיש שהרבי נותן לו כוח - הרי הרבי אמר לו שימשיך, ושיהי' לו לבריאות - ומאז המשיך ללכת לערב עם חב"ד, ולרקוד וכו' גם בעת זקנותו.

הפעם השלישית הייתה כשר' אברהם הגיע למלך המשיח בסיון התשמ"א.

וכך נכתב ביומן "שנת הקהל בבית חיינו": יום ד', א' (ר"ח)⁷ סיוון

אחה"צ התקיים ב 770 כינוס של ילדים.

ב3:15 נכנס המזכיר ומסר למנחה, הרב י. י. העכט, הוראה מהרבי. הרב העכט הכריז כי הרבי מבקש מר' אברהם ליסון (שהגיע מאה"ק) שיופיע בפני הילדים

(6) שיחות קודש תשכ"ה חלק ב' עמ' 3.

(7) אולי זה הי' ביום א' ד' סיוון.

ויראה את להטוטיו, אם הוא בכושר. הרבי גם אמר, שאם ר' אברהם ליסון מסכים, שיפיע לאחר שהוא (הרבי) יצטרף לכינוס. ר' אברהם ליסון הסכים.

לפני כניסת הרבי חזו הילדים בהצגה של "תיאטרון בובות" נייד, שהציג מאבקים שונים בין היצה"ט ליצה"ר...

בהכנסת ס"ת בכפר חב"ד

ב־30:3 נכנס הרבי לאולם. התפללו מנחה, לאחר התפילה אמרו הילדים את י"ב הפסוקים ובסיומם הזמין המנחה את ר' אברהם ליסון להציג את עצמו בפני הילדים ולהראות להם את מה שהוא יכול...

הילדים החלו לשיר ובמהלך השירה הפליא ר"א ליסון בלהטוטיו. הרבי מחא כפיים בקצב הניגון וחיך קלות. בסיום המופע אמר שיחה לילדים. ע"כ מהיומן הנ"ל.

בעוד מקור נכתב שדבר לפני"ז עם הילדים באנגלית.

בבר מצווה ליתומי צה"ל

מוסיפה ומספרת בתו מרת רבקה תחי':

אבא שלי סיפר אח"כ, שכשהוא הלך על ידיו, בגלל שזה הי' במקום צר, היו כמה פעמים שהוא הרגיש שהוא ממש נופל, או שהוא כמעט איבד שיווי משקל, או שהוא הרגיש שאין לו איפה לשים את הרגלים בחזרה, ובכל הפעמים הוא הרגיש איך שפשוט הרבי שמר עליו שלא ייפול.

ר' אברהם הי' רוקד בהרבה הזדמנויות. תמיד הי' בבחי' חי - להחיות. הי' שמח ומשמח אחרים. גם בניו ונכדיו שיחיו ירשו את היכולת הזאת של לשמח יהודים, גם באמצעות העמידה על הראש.

עוד נקודה מיחסו של הרבי שליט"א מה"מ אליו, - אותה ניתן לראות בוידאו - בערב יום כיפור תשמ"ט, לאחר הברכה אחרי מנחה, חילק הרבי דולרים. החסידים

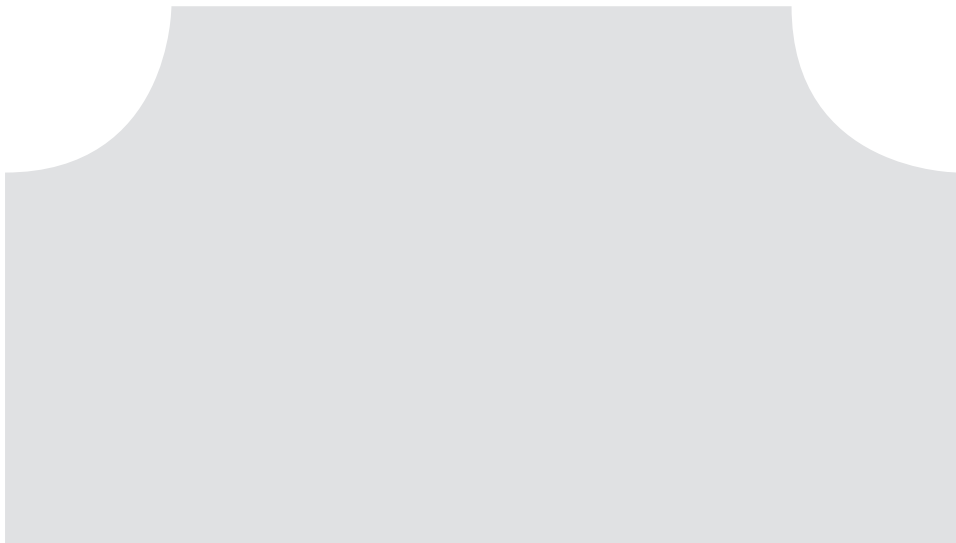
התחילו לנגן את ניגון הקפות לר' לוי"צ, ובתחילה הרבי לא עודד. כשעבר ר' אברהם- הרבי עודד לכיוונו פעם ופעמיים...

שער מכתבים

מכתבים בפרסום ראשון

ליסאן-כפר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה אברהם שי

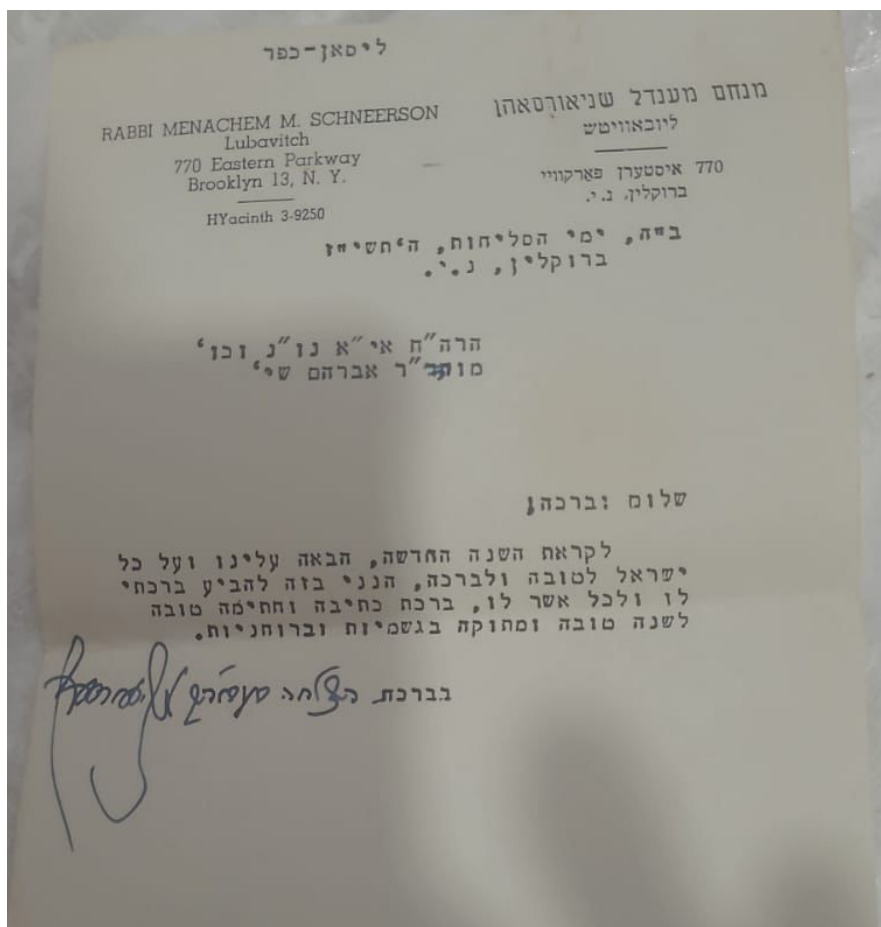
שלום וברכה!
לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי
לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.
בברכה

ב"ה ימי הסליחות, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה אברהם שי

שלום וברכה!
מכ' נתקבל

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו
ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי
לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.
בברכה חתי"ק

ב"ה ימי הסליחות, התשי"ז

ברוקלין נ. י.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'

מוה"ר אברהם שי' [ליסאן]

שלום וברכה;

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי
לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכת הצלחה בעבודה'ק חתי"ק

בברכה לחג הפסח כשר וטהור
משה ורחל

ב"ה ז' ניסן תשי"ח
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
שמים מוה' אברהם שיחי'
וזוגתו מרת יהודית תחי'

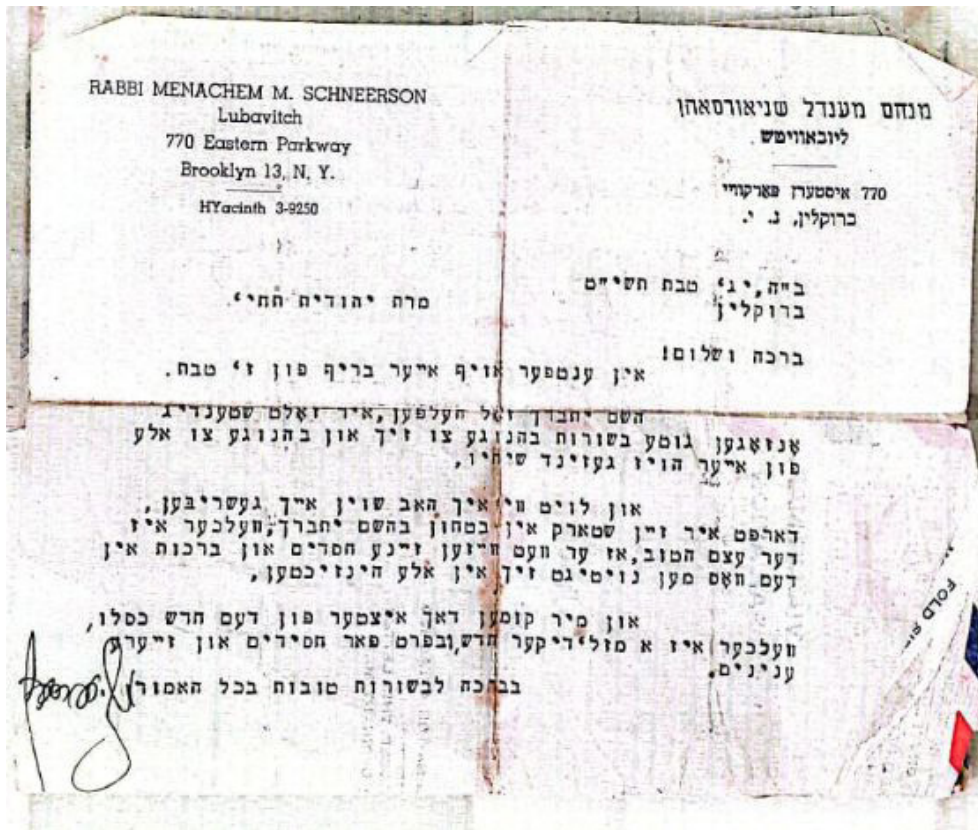
שלום וברכה!
במענה למכתבם מיט' אדר.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף
וועגען דעם געזונט בעסערונג, און השם יתברך זאל העלפען עס זאל
גיין פון גוט צו נאך בעסער, און בפרט אז מיר געפינען זיך אין די
טעג פון פאר פסח, זמן חירותנו, באפרייאונג פון אלע ענינים פון
הגבלה ומצרים, זאל אויך בא אייך זיין הרחבת הדעת מתוך בריאות
הנכונה, און זאלט קענען אנזאגען גוטע בשורות סיי בגשמיות און
סיי ברוחניות, ובנקודה התיכונה צו מגדל זיין אלע אייערע קינדער
שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבת הדעת ובריאות
הנכונה.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח ולבשו'ט חתי"ק

תרגום חופשי ללה"ק:

שמחתי לקרוא מכתבכם אודות כך שהבריאות טובה יותר, ושה' יתברך
יעזור שילך מטוב לעוד יותר טוב, ובפרט שנמצאים אנו בימים קודם
פסח, זמן חירותנו, שחרור מכל הענינים של הגבלה ומצרים, שגם
אצלכם תהי' הרחבת הדעת מתוך בריאות הנכונה, ושתוכלו לבשר
בשורות טובות הן בגשמיות והן ברוחניות, ובנקודה התיכונה לגדל
את כל ילדכם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבת
הדעת ובריאות הנכונה.

ב"ה, יג' טבת תשי"ט

ברוקלין

ברכה ושלוש!

מרת יהודית תחי'

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ז' טבת.
השם יתברך זאל העלפען, איר זאלט שטענדיג
אנזאגען גוטע בשורות טובות בהנוגע צו זיך און בהנוגע צו אלע
פון אייער הויז געזינד שיחיו,
און לויט ווי איך האב שוין אייך געשריבען,
דארפט איר זיין שטארק אין בטחון בהשם יתברך, וועלכער איז
דער עצם הטוב, אז ער וועט ווייזען זיינע חסדים און ברכות אין
דעם וואס מען נויטיגט זיך אין אלע הינזיכטען,
און מיר קומען דאך איצטער פון דעם חדש כסלו,
וועלכער איז א מזל'דיקער חדש, ובפרט פאר חסידים און זייערע
ענינים.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור חתי"ק

תרגום חופשי ללה"ק:

במענה למכתבה מז' טבת.

השם יתברך יעזור שתמיד תבשר בשורות טובות בנוגע לעצמה
ובהנוגע לכל בריאות בני ביתה שיחיו,
ולפי איך שכבר כתבתי לה, צריכה להתחזק בבטחון בהשם יתברך,
שהוא עצם הטוב, שהוא יגלה חסדיו וברכותיו בזה מה שנצרך בכל
הפרטים,
אנו מגיעים כעת מחודש כסלו, שהוא חודש "מזלי", ובפרט לחסידים
ועניניהם.

ליסאן-מנחם
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HY 2523 3-9259

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ. י.

חתימה איינא נוינט מלאכתו מלאכת
 שמים מזה אברהם ט"ז

ביה ייג סיון תשי"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפינט הסוסגר בו שיקרא בעת רצון
 על הציון הק' של כייק מדינת ארמזיר וצוקללהיה נבגים זי"ע, ויהי
 רצון שיבשר טוב בכל הענינים אודותם כותב.

ובמייש שנרשם מחסור במכתב מיוחד בהדגשה מכתב-אחל"י
 מוכן שאינו מוכן כלל המחסור, וחר' הדברים מפורשים בכמה שיחות-
 מכתב החינוך על סהרת הקדש ובפרט בחקופתנו ובארץ אשר עיני היא
 בה מראשית השנה ועד אחריה שנה, אבל, כמו שכתבתי זה כייס, צריכים
 לשאוף להשיג המטרה בסדר מסודר ובסדר רעולם החיפון דוקא, אורות
 מתאימים לפי הכלים, וכמו שהאריך גם הימכים בפירושו, בפתיחה לפרק
 חלק שנים בדעתך כי נער קטן וכו' ע"ן סם.

מוסג"פ המחאה בשביל יעקב בן גאליץ/אודותו כותב
 שנצרך לרשום, ומתנכון שיברקו החפילין שלו ושכל יום תול לפני
 הפלח הבקר יתריש איזה פרומות לצרכה, זיקונים בו דבה משנה-המקיים
 אח החורה מעוני סופו לקימה מעושר.

נחבל מכתב סומא לאזאר ט"ז וכותב **על** והטפול תרמא
 של זוגות/וע"פ הצעתו כותב לי, ולפלא שמצרו לא הודיע עדיין, וכתב
 יסלא אודותו וסמותו במכתבו הבא, והעיקר שיעודדו ויחזקו בעניני
 תורה ומצות.

בברכה לבשו"ס בכל האסור

¹ב"ה, י"ג סיון תשי"ז
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
שמים מוה' אברהם שי' [ליסאן]

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפ"נ המוסגר בו שיקרא בעת רצון
על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי
רצון שיבשר טוב בכל הענינים אודתם כותב.

ובמ"ש שנרגש מחסור במכתב מיוחד בהדגשת מטרת אהלי"י
מובן שאינו מובן כלל המחסור, והרי הדברים מפורשים בכמה שיחות-
מטרת החינוך על טהרת הקדש ובפרט בתקופתנו ובארץ אשר עיני ה"א
בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. אבל, כמו שכתבתי זה כ"פ, צריכים
לשאוף ולהשיג המטרה בסדר מסודר ובסדר דעולם התיקון דוקא, אורות
מתאימים לפי הכלים. וכמו שהאריך גם הרמב"ם בפירושו, בפתיחה
לפרק

חלק: שים בדעתך כי נער קטן וכו' עיין שם.

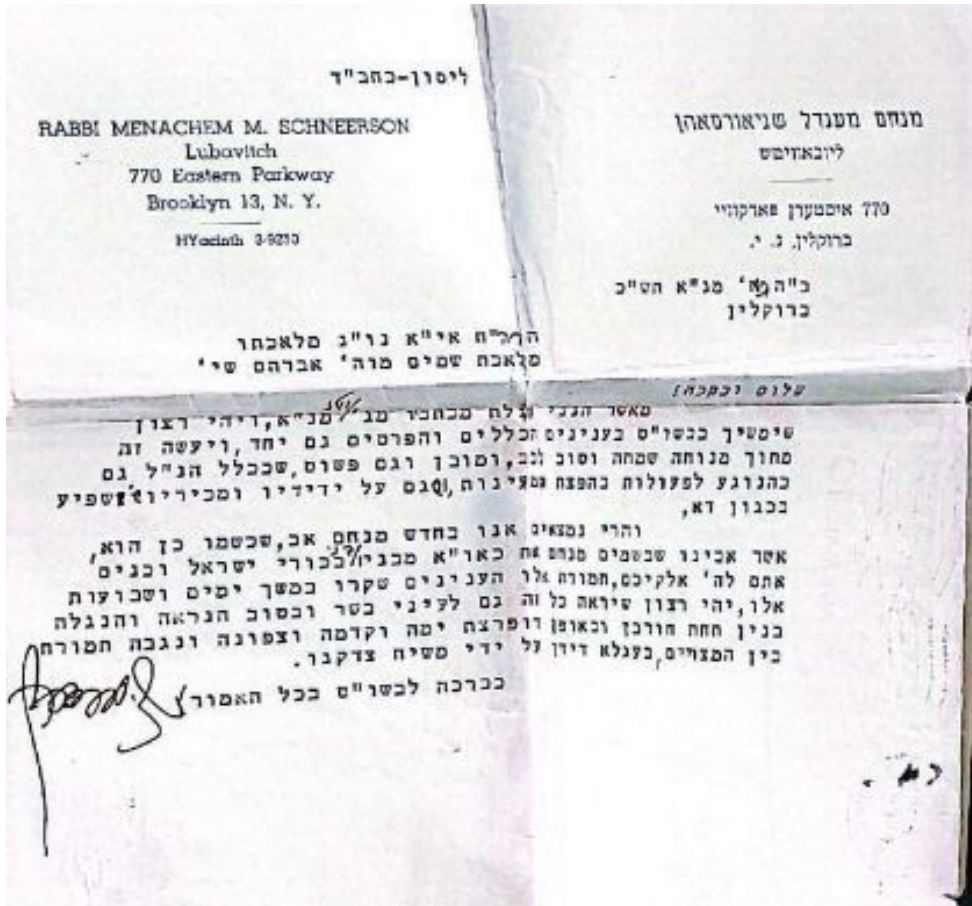
מוסג"פ המחאה בשביל יעקב בן גאליד' אודתו כותב
שנצרך לרפו"ש, ומהנכון שיבדקו התפילין שלו ושבל יום חול לפני
תפלת הבוקר יפריש איזה פרוטות לצדקה, ויקוים בו דבר משנה-המקיים
את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר.

נתקבל מכתב מרופא לאזאר שי' וכותב שעל ידו הטפול הרפואי
של זוגתו תי' וע"פ הצעתו כותב לי. ולפלא שמצדו לא הודיע עד"ז. ובטח
ימלא אודותו ומהותו במכתבו הבא. והעיקר שיעודדו ויחזקו בעניני
תורה ומצות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור חתי"ק

(1) רובה נדפס באג"ק כרך ט"ו עמ' קצז ללא שם הנמען, וכאן בא בהוספת קטעים ופרטים שלא
נדפסו ע"ע.

(2) בהשגח"פ תאריך דחתונה זו.

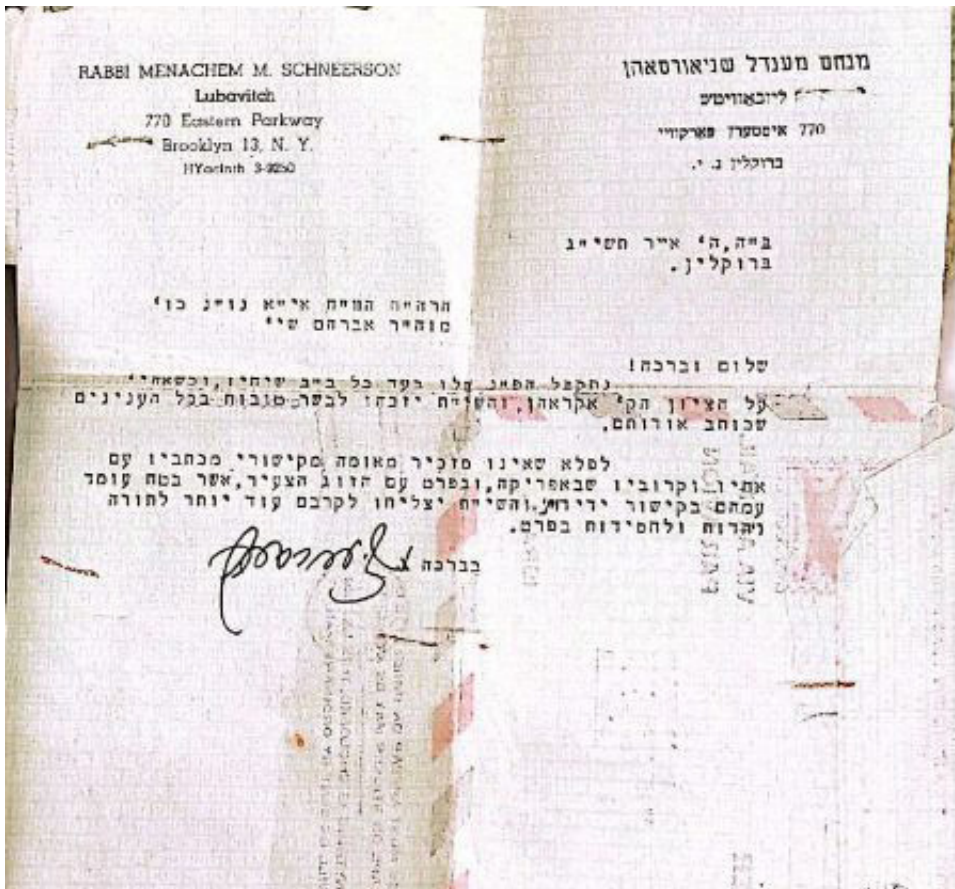
ב"ה כא' מנ"א תש"כ
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ מלאכתו
מלאכת שמים מוה' אברהם שי' [ליסון]

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מג' וטו מנ"א, ויהי רצון
שימשיך בבשו"ט בענינים הכללים והפרטים גם יחד, ויעשה זה
מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב, ומובן וגם פשוט, שבכלל הנ"ל גם
בהנוגע לפעולות בהפצת המעינות, ושגם על ידידיו ומכיריו שי' ישפיע
בכגון דא,

והרי נמצאים אנו בחדש מנחם אב, שכשמו כן הוא,
אשר אבינו שבשמים מנחם את כאו"א מבניו בני בכורי ישראל ובנים
אתם לה' אלוקיכם, תמורת אלו הענינים שקרו במשך ימים ושבעות
אלו, יהי רצון שיראה כל זה גם לעיני בשר ובטוב הנראה והנגלה
בנין תחת חורבן ובאופן דופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה תמורת
בין המצויים, בעגלא דידן על ידי משיח צדקנו.
בברכה לבשו"ט בכל האמור חתי"ק

ב"ה ה' אייר תשי"ג
ברוקלין

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ כו' [הוותיק וחסיד איש ירא אלוקים נחמד ונעים]
מוה"ר אברהם שי' [ליסון]

שלום וברכה!

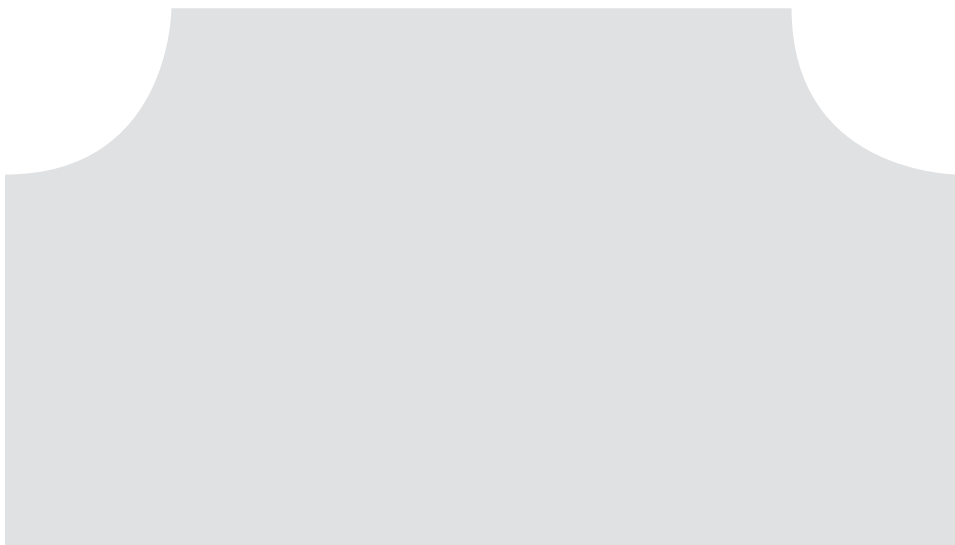
נתקבל הפ"ג שלו בעד כל ב"ב [בני ביתו] שיחיו, וכשאהי' על הציון הק' אקראהו, והשי"ת יזכהו לבשר טובות בכל הענינים שכותב אודתם.

לפלא שאינו מזכיר מאומה מקישורי מכתביו עם אחיו וקרוביו שבאפריקה, ובפרט עם הזוג הצעיר, אשר בטח עומד עמהם בקישור ידידותי. והשי"ת יצליחו לקרנם עוד יותר לתורה ויהדות ולחסידות בפרט.

בברכה חתי"ק

מכתבים שוכבר נתפרסמו

ליסון-כהנר

RABBI MENACHEM M. SCHNEPSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

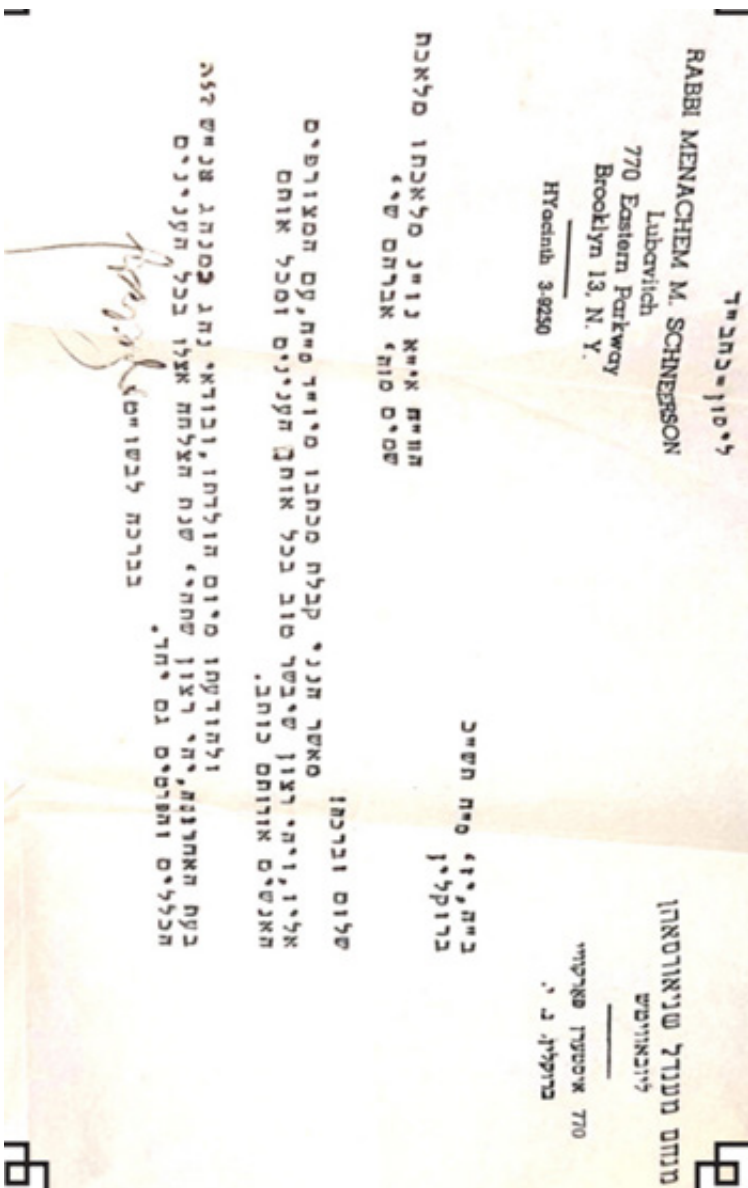
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, י"ז, ט"ח תשי"ב
ברוקלין

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

שלום וברכה!
כאשר הנני קבלת מכתבו מיום שני, עם המצורפים
אלי, ויהי רצון שיבשר טוב בכל אותן הקנינים וסכל אותם
האנשים אורחם כותב.

ולמדקתו מיום הולדתו, וברא"ה נחג בסנהג שניש דגה
בעת האחרונה, יהי רצון שיהיה שנת הצלחה אצלו בכל הקנינים
הכלליים והמסדיים גם יחד.
בברכה לבשוויטא וברכה

החסי

ב"ה, ה' סנ"א חשי"ח
ברוקלין, נ.י.

הח"ח אי"א נז"ל וכו'
מוח' אברתם שי'
ולזוג' מרה יתורית חי'

שלום וברכות

במענה על התורעה מיום חולדת השלישי
של בנם יוסף יצחק שי', חנה מועק לקמן קטע סמכות
כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ח נבו"מ זי"ע ברוך למנהג
ישראל זה, וית"ר מחשי"ח שיגדלה באת כל ילדיהם שי'
לתורה ולחופה ולמעשים טובים סוף חרובת.

בברכה 3/4

וז"ל כ"ק מו"ח אדמו"ר.

..ובידי גזירות השערה "אשערקניש" הוא
דבר גדול במנהג ישראל ועיקרו הוא בחינתו של האדם
מיאמו הראש, ומיום הגזירה והנחת המאמץ של האדם,
נהגו לחדר להרגיל את התינוק בעניין נשיאת מ"ק וברכות
השחר וברכה המזון וק"ש של המטה, וחשי"ח ית"י בעזרם
שיגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים סוף חרובת
בהרחבה ובמנוחה הרעה בגשמיים וברוחניים.

אח"י הודיע לי
החסי
אין להתקד בל"ה, וצ"ע אחרת העניין
העניין הודיע לי, וי"א אחרת העניין
עם מו"ח ז"ל אדמו"ר וצוקללה"ח
כ"א אחרת העניין
החסי

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א כתב למזכירות בראש המכתב שלפנינו:
"להוסיף" [היינו להוסיף הקטע בסיום המכתב].

יב"ה, ה' מנ"א תשי"ח
ברוקלין נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
'מוה' אברהם שי
וזוגתו מרת יהודית תי

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מיום הולדת השלישי
של בנם יוסף יצחק שיח', הנה מועתק לקמן קטע ממכתב
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בנוגע למנהג
ישראל זה. ויה"ר מהשי"ת שיגדלוהו ואת כל ילדיהם שי'
לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה.
בברכה צו גועטן געז[ונט] (בריאות טובה)
וז"ל כ"ק מו"ח אדמו"ר.

..ובדבר גזיזת השערות-אפשרעניש- הוא
דבר גדול במנהג ישראל ועיקרו הוא בהחינוך דהשארית
פיאות הראש, ומיום הגזיזה והנחת הפיאות של הראש,
נהגו להדר להרגיל את התינוק והנחת הפיאות של הראש,
נהגו להדר להרגיל את התינוק בענין נשיאת ט"ק וברכות
השחר וברכת המזון וק"ש שעל המיטה. והשי"ת יהי' בעזרם
שיגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך פרנסה
בהרחבה ובמנוחת הדעת בגשמיות ובוחניות.

מרת יהודית תי'

איך האב מיט צופרידענהייט געלייענט אין אייער בריף, וועגן אייער העלפען
און טאן בעניני הקייטנא, ווי אויך אייער מאן שי'. און עס זאל זיין אויך דאס
להוספה בברכת השי"ת אין געזונט פון יעדערן פון אייך, ובכל המצטרך.

תרגום חופשי ללה"ק:

קראתי בשמחה במכתבכם, בקשר לעזרתכם בעניני הקייטנא, וכן בעלכם
שיח'. ושיהי' זה להוספה בברכת השי"ת בבריאות של כל אחד מכם, ובכל
המצטרך.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ר"ח השלישי ה'תשכ"ג
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נ"נ מלאכח
מלאכת שמים כו' מו"ח
אברהם שי' יס"א

שלום וברכה!

מכ"ה אייר נתקבל.
ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו,
עבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה
להביע ברכתי בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה נבג"מ זי"ע:

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג ודעו
לוידיהם

דעת כ"א יס"א
ה"ח פ"ח צ"ח ט"ו
ע"פ כ"ח ו"ח
ס"ח פ"ח צ"ח

ב"ה, ר"ח השלישי [סיון] ה'תשכ"ג
ברוקלין נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו
מלאכת שמים כו' מו"ה
אברהם שי' וזוג' תי'

שלום וברכה!
מכ' מכ"ה אייר נתקבל.
ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו,
הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה
להביע את ברכתי בלשון הרב הוא כ"ק מו"ה אדמו"ר
זצוקלל"ה נבג"מ זי"ע:
לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.
בעת רצון יזיכירו
את כאו"א מיו"ח שי' [מיוצאי חלציהם שיחיו]
עה'צ ככתבם ויבש'ט
בהנוגע לכאו"א מהם.
בברכת החג ולבשו["ט חתי"ק

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

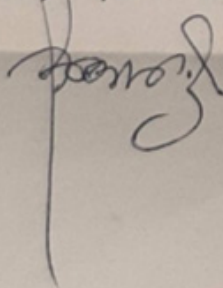
ב"ה, י"א ניסן ה'תשכ"ג
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו
מלאכת שמים כו' מו"ה
אברהם שי'

שלום וברכה!
מכ"ו אדר נחבל יכן תאצטו, וכן אצט תי'.
ילקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתי, חירות
מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בחורחנו
חורח חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג

בכת"ק: וכן ה? דמיו, וכן מכ' זוג' תי'.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליוכאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

בי"ה, י"ט-כ"ף כסלו
ב-ג פ' וישב, ה'תשמ"ו
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
כוי מו"ה אברהם שי

שלום וברכה!

המכ"י בתי' ות"ח.
55

וכהוראת אדמו"ר הזקן בעל הגאולה דימים אלה -
באגה"ק שלו הידועה ד"פוחחין בברכה"י -

פתיחת מכתבי זה בברכה לכל המצטרך בגו"ר - כולל
לבשו"ט תכה"י,

וכהוראת ימי חנוכה הקרובים וסמוכים - להוסיף
ולהעלות בקודש, בכל עניני טוב,

שהרי גם כל טוב גשמי - כל הי"עובד את הוי' בשמחה
ובטובת הנפש הטוב הזה מסיר ממנו כל הדברים המונעים" מתומ"צ,
ומשפיע ו"מחזיק את ידו לעשות" התומ"צ.

- כדברי הרמב"ם הידועים (ה'י' תשובה פ"ט).

בברכת חג הגאולה
ולימי חנוכה שמחים
ומאירים

מאירים גם בימים שלאחריהם
בכל ימות השנה

נ.ב.

מסיבה נהעכב המשלוח ובנתים נתקבל המכ"י מ"ג כסלו
והמצו"ב.

בכתי"ק: המכ"י והפ"נ

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"א מ"ח תשמ"ה
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ
מוה' אברהם שי'

שלום וברכה

מאשר הנני קבלת מכ' ובהם בקשות ברכה פ"ג
מיום ה' מ"ח וכו'.

ובעת רצון יקראו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה - בקשר ליום ההולדת - לשנת
הצלחה בגו"ר

ליסון - כפ"ח

Tel. (718) 493-9250

Cables: LUBAVITCH NEWYORK

מזכירות

כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן

ליו באוויטש

-4-

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi

770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN, N. Y. 11213

בי"ה, כא' תמוז תשמ"ט

ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' אברהם שי'

שלום וברכה!

הפ"נ שלו מיום ט' תמוז

נתקבל,

ויקרא בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח

אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

for
מזכיר

כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל להוסיף:

מהנכון לבדוק התפלין שלו וכן המזוזות בדירתו
להיות בטוח שכולן כשירות כדין.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כד טבת ה'תשכ"ג
יום ההילולא הקדוש של רבנו הזקן בעל ההניא והשו"ע
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"כ מלאכתו מלאכת
שמים כו' מו"ה אברהם שי'

שלום וברכה

במקנה לכחבו מח"י טבת ה'תשכ"ג עם הפ"ב שיקרא בעת רצון על הציון הק'
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

ואם בכלל בכגון זה, בכל שנה חוזרים הדברים לקדמוחם כמו שהי' בפעם
הראשונה, עאכ"כ כשהקבילות מתאימה לאז, והן בנוגע לימי השבוע והן בהנוגע
לפרשת השבוע

וע"פ הפתגם-הוראה הידוע של רבנו הזקן בעל ההילולא, אז מבדארף
לעבדן מיט דעם פרשת השבוע און פרשת היום,

הנה מתאים לדברי בניו זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, אשר אז בהסתלקות
בחד קטירא אתקטר בי' בקוב"ה,

וידוע פסק דין תורתנו אשר בחר רישא גופא אזיל,

ואף כ"מ הוא זה ואיזהו אשר דרב לבו לגשת להשיג אפילו חלק אחד מני
אלף ממדריגתו, ואם בהלכות אור"ה, הנגלות לנו ולבנינו, כשם שבין קדשי קדשים
לחולי חולין כו' במה דברים אמורים, כ"ס וק"ו בהנחתות לד' אלקינור, דאינן
דחילו ורחימו דבמוחא וליבא וכו'.

מכל מקום הרי אפס קצתו ושמן מנהו מרב טובו ואורו מאיר כו' וכד
אתקטר ה"ז יתיר מבחיוהי ובפרט לכל אלה הרוצים שמתלשים ללכת בדרך ישרה,
אשר הורנו מדרכיו,

הנה החד קטירא דאתקטר בי' בקוב"ה, תפעול ביעודת מוחא ולבא של כל
אחד, היינו, בכללות, עבודת התפלה, וק"ו - בליטת התורה וקיום המצות,
ש הרי התפלה היא כמסל החוט השדרה שהוא המעמיד ומקיים את כל אלה, וכמבאר
באריכות בחורת בעל ההילולא,

והיי כל זה ביחד עם דאשתתח יתיר בהברכה גם במילי דעלמא - מחוך בריאות
שמה וטוב לבב.

בברכה רבה
אברהם שי' (אברהם שי')

חוזרים הדברים: ראה לב דוד (להחיר"א) פכ"ס (ע"פ ש"כ הרמ"ז בס' תיקון
שוכבים). משנה ספ"ג דגיטין. שו"ת הר"י אירגס (בס"ס מבוא פתחים) ס"ה
בארוכה. לימי השבוע: כי כל יומא ויומא (דששת ימי בראשית) עבדי עבדתי'
(זח"ג דז, ב). וכן הוא בכל שבוע (עין ר"ה לא, רפ"א). ומוכן דפמסנ"ח בלקו"ה
שה"ש (כה"א). הוראה הידוע: קונטרס ביקור שיקאגא ע' ז. פרשת היום: ביום
א - עד שני; ביום ב' - מטנני יד שלישי וכו'. לדברי בניו: בהקדמתם להשו"ע.
בחד קטירא: ראה זח"ג רפ"א. פסק דין: עירובין מא"א. וראה סוטה מה"ב.
ואף כי: ראה תניא פט"ד. בהלכות אור"ה: ראה הקדמת התניא. כשם שבין: שו"ת
הצ"צ חיו"ד ס"ג ס"ח (בסגנון ירוש' גיטין ספ"ו). וכד אתפסיר: ראה אגה"ק
סי' זך. בתורת בעל ההילולא: לקו"ת בלק ע"ד. במילי דעלמא: אגה"ק שם.

בכת"ק: מח"י טבת והקודמיו שיקראו .
.. בברכה לבשו"ט בכלל ובפרט
ומתוך בריאות שמחה וט'ל [וטוב לבב]

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ימים שבין יו"ד וי"ט כסלו, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת
שמים כו' מו"ה אברהם שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו
ובעמדנו בין גאולה (דאדמו"ר האמצעי) לגאולה (דאדמו"ר הזקן),
אשר שתייהן נקבעו למועד ולחג לדורותיהם אחיהם לזכר עולם,
וקשורה הגאולה וחוכנה שייך לדברי דוד מלך ישראל בשם כאו"א
מישראל: פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי -
יהי רצון אשר מתאים לדרשת רז"ל בכתוב האמור: אמר הקב"ה כל
העוסק בתורה ובגמ"ה ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני
לי ולבני מבין אומות העולם,
יחזק כאו"א, בתוככי כלל ישראל, בשלש קווי"ן האמורים: בעסק
התורה, בעסק גמ"ה (ומצות בכלל) ובעבודת התפלה -
מוארים באור חורטן של הנ"ל - תורת החסידות,
יהי' כ"ן במצב של גאולה מכל מניעות ועיכובים,
ובאופן וחלוץ והוסיף ואזר בכל האמור - עדי גאולתנו השלימה
והאמתית ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו.

בברכת חג הגאולה!
מנחם מענדל שניאורסאהן

ימים שבין כו': ראה שיחת יו"ד כסלף תש"ז (לקו"ד ע' 976). לדרשת
רז"ל: ברכות ו, א. בשלש קווי"ן: ראה חדא"ג מהרש"א שם. רשימות
אדמו"ר הצ"צ ומהלים שם (נה, יט). גמ"ה (ומצות בכלל): דכל המצות
נק' בשם צדקה (חו"א טג, ג. ובכ"מ).

בכת"ק: בברכת חג הגאולה ולבשו'ט
בכלל ובפרט

שער הוספות

כעין סיכום קצר עאת ר' אברהם ליסון על חודש תשרי אצל הרבי שליט"א עה"ע נכתב בחודש חשון תשכ"ב

השיחות נמשכות 8-10 ויותר שעות, בסגנון בהיר ומובן, המילים בפשטות ובכל זאת עומק נפלא אופף אותן. שעות חולפות מבלי להרגיש, מתבטלים צרכי הגוף ואין איש מצטרך לצאת כל המחשבות עסוקות מבלי להפסיד תנועה הכי קלה ומילה אחת מהרבי. מרגישים בחוש שהנך נמצא בעולם זך רוחני שהרבי העלה אותך ע"י רעיונותיו הקדושים לשונו הזהב לוקחת את הלב ואת כל החושים, כאילו ניתקת מעל הקרקע אין צפיפות, שוכח על דאגותיך, אין צרות רק עולם כולו טוב, אווירה חגיגית קדושה, בה מתיישבות כל הבעיות והקושיות, מדרשי חז"ל מפרקי אבות על הניסים שלמעלה מדרך הטבע הנה שם בחצר הרבי אין צורך להשתמש באמונה בענינים אלה, כי רואים שכל זה יכול להיות ושהצדיק בעל הבית על ענייני הטבע ומה שזה פלא-שם אצלו דבר גלוי

מלבד היחידות שזכיתי פעמיים, העיקר הן ההתועדויות שהשתתפתי ב-6 מהן.

כמה ימים אחרי כל התוועדות התהלכתי המום חויות בלתי נשכחות שנחקקו עמוק בנפשי עד שבאו להתיישבות קצת. אותן להרגיש יכול רק חסיד המתגעגע לכך והשתתף שם, גם הנקלעים אגב אורחא לא יעזבו עד סוף ההתוועדות, אפילו שיצטרכו לעמוד הרבה שעות גם אם שלא יראו את פני הרבי רק יקשיבו לקולו ולקול הניגונים.

רואים כמה דברים בלתי רגילים אז, פני הרבי המשתנות מדי פעם בפעם ענייתו לחיים ולברכה למישהו בקצה השלאש שזה לא בגדר הבנתנו איך הוא יכול להבחין בין אלפי אנשים, כי לא שותה אף אחד אבל: להגיד לחיים לרבי.

רואים ואז לא מתפלאים ולא עורר תמיהות.

אגב, מה שבחב"ד לא בעד זה שישנו סדרי הטבע בכל זאת אם יש צורך דחוף-יש ענין זה ג"כ. ולכן הרבי מלביש בשיריים ובחלוקת כוס של ברכה ומפורסם הענין של חלוקת בקבוקי משקה שראיתי שהרבי חילק כמה ארגזים של בקבוקי משקה למקומות שונים בכל העולם מי שביקש למוסדות ישיבות וכדומה, ובענין „חיצוני" זה שלוחה ברכה הצלחה רפואה וכל מה שדרוש ולכל מי שסומך על כוונת וברכת הרבי.

ויש בזה כמה עובדות וסיפורים של רפואה וישועה וכדומה להרבה אנשים הנצרכים.

נדמה, בעת ההתוועדות הנך מרחף יחד עם כל נשמות החסידים שהיו מקושרים לרביים לדורותיהם, נדמה שזה ימשך תמיד ולא תוסיף לרדת לקשיים שבעוה"ז, המחשבה והמדריגה היא השולטת.

כמה עגום הי' לשמוע בסוף כל ההתוועדויות שהרבי אמר, כי בליובאוויטש היו מכריזים מוצאי שמ"ת, „ויעקב הלך לדרכו" וכי שצריך להתלבש שוב ביומיומיות ונדרש לעזוב את כל זה. הפסקת והיו ענין רואות את מוריך וישר יחזו פנימו, גרם לי כאב פנימי, כי הרבי מילא את פנימיותי והרגשתי אהבה ממשית בלב

אליו מאד מאד. אחרי שראיתי את החבילות חבילות המכתבים שהרבי מקבל יום יום, מסירותו דרך היממה כמעט בלי הפסק בחדר עבודתו לכל הענינים. ובכל זאת חושב גם ולכל פרט ופרט, והרבה אורחים זוכים לקירובים פרטיים

ענין חשוב שנוכחתי להרגיש, כי הרבי דורש ומסדר שכל הענינים שלכאורה הכי פשוטים כשלעצמם, הם הם החשובים והעיקריים בחיי האדם ובשלמותו וכל דבר צריך שיעשה כהוגן ובדרכי נועם.

ואותו הדבר תוכל להגיד בהנוגע קיום המצוות ואין כל צורך לטפס השמימה, כי כל דבר פעוט בעניני המצוות גבוה הוא מאד מאד ויש לעשותו בתבונה ובקבלת עול. כמובן שקביעות לתורה ולחסידות זהו הדבר הראשון מלבד לימוד החת"ת ובעיקר עזרה לזולת ביהדות בכלל בהפצת מעיינות הבעש"ט בכל החוגים גם אצל לומדי הישיבות ואנשים פשוטים. ואם כל זה נעשה בפשטות ובאמונת צדיקים ויודעים שהוא שליח מההשגחה העליונה לכל זה מצליחים במינימום של מניעות, כמובן לפי הוצאות האדמו"ר. האושר הנצחי והגדלות של הכל הם הדברים היומיומיים דוקא מתי שעושים אותם כפי הדרוש ולפי צורך השעה, ואין צורך בנסים ובשינויי הטבע, כמבואר בדא"ח ששם אלקים זהו עצמו שם

הוי'.

ישנם לומדים מופלגים וגאונים,
פיעקארסקי. מצוה יומית.

הא . . לעקאח, משקה, סידרתי
שישלחו חבילות בגדים, ונקבל בקרוב
בדואר 50 ספרי מבוא לקריאה.

מסרתי דו"ח לאדמו"ר על מצב
הבי"ס, ושהרמה נמוכה, אך הרבי לא
קיבל ככה. ובענין הבנינים, שלחתי
לרבי 2 מכתבים,

ע"כ הגיע לידינו לע"ע.

מכניס רוח חיים בכל מילה ודיוק
של הגמרא, הקדמונים, התניא ודא"ח
של הרבי הקודם נ"ע, מוציא מסקנות.

עיני הרבי, מצחו, תנועותיו רק
מסתכלים ואי אפשר לרוות צמאון
המסתכלים.

נאמתי ב-3 בתכנ"ס בפיל'(דלפיה)
וב-2 בברוקלין. וגם בכנס השנתי
הששי של צא"ח, מכל העולם ד"ש.

הקשבתי לכנס תורה של חב"ד,

זכרונות בית אבא

(במלאת 40 שנה בדיוק לבריחתו של ר' אברהם עקב פרוץ המלחמה מביאיים אנו בזה את סיפורו - המערכת.)

נמאת הרב אברהם ליסון

עזבתי את הוראי, אחד ואחוזתי וכו' קרובים רבים בסיבות שקשה לתארן. כלומר, ברחתי מעיר מולדתי פוניב' שבליטא בגיל 18, ביום השלישי לפרוץ מלחמת העולם השני, ב'24 ליוני 1941 בהשאיר את כל בני העיר, רבקה וחצי יהודים, לגורלם המר וקצם הסופי ללא כל השערה מצדי על כך, הי' ד'.
עתה לאחר שהשי"ת השאיר אותי בין החיים, הצל מסכנות המלחמה, עברו התל אות, הנה אנסה לספר דברים שאותם מעלה זכרונות מאותו הזמן שקדם לימים הטרניים ההם.

משפיע ורחני לעדת החסידים

אבי מורי הרב החסיד והתמים חניך לזוב אוויש אשר לאחר 9 שנות לימוד סיים במוסד הקדוש הזה את חוק למודיו, - נולד בעיירה וויערבניצ'ניצ'פראוסק, באוקריינה. חבריו זקני אב' שזוכרים אותו משיבת "תומכי תמימים" מהאראדיש' ולובאוויטש, סומכים את ידיהם עליו כעל חסיד מעמק, למד, מוסמך לרבנות ואמנם הסמיכוהו גאוניס ידועים מהתקופה ההיא. ידע בע"פ מספר סדרים משניות, גילה בקיאות בכל חלקי השו"ע, הי' מגיד שיעור בגמרא, משנה ודא"ח. בשנת 1946 נפגשתי במחנה פליטים בגרמני' עם "יבלח"ט, הרה"ח ר' פרץ מוצקין ואמר לי: "דיין טאטע האט גיקענט חסידות". הוראה מפורשת מפי ר' פרץ משמשת אצל חסידים הכחה נכבדה פי כמה מאשר תעודות נייא אחזרות.

לפוניב' עיר ואם בישראל זו, נשלח אבי ז"ל מליובאוויטש בשליחות מרבי אדמו"ר הרשב"ב נ"י ובמה התבטאה השליחות? ראשית כל, עליו להתחתן בפוניב', ליצור סביבה חב"דית, להקים בית כנסת חסידי, לחזור מאמרים, קביעות בלימוד תנאי ברבים וכל יתר הפעולות הקשורות במסגרת זו. אציין אי אלו קוים לדמותו האצילה: פניו הפיקו אור מיוחד במינו, עינים טובות לבונות וחודרות, זקן מכסיף ארוך, תפקידו הבלתי-רשמי המשפיע הרוחני לעדת החסידים. אנשי העיר ללא הבלד השקפה וגיל חיבבוהו והעניקו לו תואר, "דע חסיד", על אף טרדות הפרנסה הי' מסור לשליחותו והווייה גרעין חב"די בבחינת טופח על מנת להטפיה. ממנו הלנו הנאה רוחנית עשורת ידירים ושאו עידוד נפשי מאות מכרים. ממונו צמחה והתפתחה תנועת חב"ד בעירנו. עיר בה חיו ויצרו כ-15 אלף יהודים, שנשפו עק"ה, מתפללי 2 בתי הכנסת החב"דיים העריצוהו ביותר, מלבד השטח העירוני שלקח על עצמו, הנאי וחסידות כאמור, טיפל בבחיבה אל אדמו"ר הרי"ץ ז"ל גם עבור אחרים ומוארג מורי שנה ביקור בירגא-לטבי' אל הרבי, התגלוות בשמח"ת, י"ט כסלו הוא מארגן וקהל גדול הי' נדחק לחוות בריקודיו.

בסביבה היו מפורזות כעשר עיירות מאוב' לסות חסידי ליובאוויטש אשר סיפקו לישיבת פוניב' לתלמידים למכביר, בזמנו כ-60 אחוז

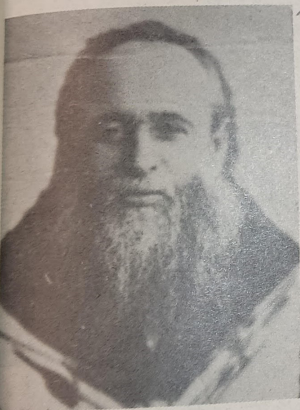
הלומדים בה הגיעו מהעיירות הללו. כמוכן שורבני העיירות הנ"ל קופישוק, סקופישוק, פאנידעל, אבעל, ראקישוק ועוד היו חניכי ליובאוויטש. בבואם לפוניב' לשם סידור עניניהם התאכסנו, בדרך כלל, בביתו של ר' שמואל צבי הירש, והיינו בבית אבא. הצדיק המפורסם בעולם החסיד, ר' איצ'עלע מתמיד הי' ד, בסיבובו הידוע בארצות אירופה ואמריקה בתור שד"ר מטעם האדמו"ר וחוזר מאמרי, הנה בבואו לפוניב' התעכב בביתנו מספר ימים. זכורנו שפירסומי מודעות ב"15 בתי הכנסת שבעיר, אותן הדפיס אבי במיוחד למאורע זה. כדאי לציין אשר עשרות לומדים שלא השתייכו לחב"ד לאחר ששמעו מאמר חסידות מפי, חטפו את השירים מר' איצ'עלע זה. (אגב, עובדה זו שזכרתי אז במקום בקלוי של אבא, מפרזיה הנחה מוטעית אשר פוניב' הייתה כביכול עיר של מתנגדים.) כן רחש תמיד ביתנו אורחים מבקשי עצה בעניניהם.

קשרים הדוקים עם הרב כהנמן ז"ל

לפעמים נדרש אבי ז"ל לאספה בבית הרב הגאון ר' יוסף כהנמן ז"ל בקשר לבעיית הנשרפים שהיוותה בעי' כאובה בליטא, בעית הפליטים מפולין בשנת 1939 או דרכי עיר אחרים. מובן מאליו ששרר יחסים ידידותיים בינו לבין הרב שכניהו, "מיינ שמואל היר שעלע", אגב, דירתו המרווחת והחדשה של הרב נמצאה בסימטת הקלויין החב"די ולא פעם התפלל בו בש"ק והאזין לשיעור בתניא מפי אבא. בשמח"ת השתתף בהקפות המיוחדות לחסידים, נעמד ומתנענע ליד עמודי התפלה מסתכל בכל התנועה המתנהלת מאבי-כשחיון המביע נח"י נסוך על פניו. חיבה יתירה זו רחש לאבי עקב הליכותיו בבעימות לפי דרך החב"ד עם כל אחד יהי' מי שיהי'. אולי אזכור קו אופייני חסידי שלו שנחקק בזכרוננו, שדוקא ברגע קשה בבית או במקום אחר יגנו פתאום ניגון מאלה הניגונים הרציניים של בתנועות ממושכות ועמוקות. ברור, זאת לא לשם פורקן מהמתח בלבד, אלא אלה החיים חיי חסידים יודעים ומרגשים אשר א ליובאוויטשער ניגון יש בחובו הויטמין החיוני והאידיאלי למען עורר לפשו ולבני ביתו חיוק באמונה ובטחון.

במדות תרומיות ויחס אדיב נהג כלפי הקונים בעסק לבכרים ולכפריים כאחד. אולם לא תמיד. תבלית שנינו, אוכל לציין, אשר ראיתי בו בערב שבת אחא"צ, שעה שעמד לסגור את העסק, מעשה שטן שדוקא אז שררה צפיפות של קונים, הנה ללא כל התחשבות בתוצאות הי' מכריז ודורש בתוקף של הקונים יעזבו חיש מהר את החנות אגב, בעקבותיו היו סוגרים אז השכנים חנויותיהם. אם כבר דנים בעניני פרנסה אוסיף אשר להכנסותיו הנוספות בניסן ותשרי, בחוגי העשירים בעיר התפרסם אבי גם הודות ליינ שהפיק, "דעם חסיד ווייז" אשר קנה לו שם, לתעשי' זו שימש בביתנו חדר מיוחד סגור

מטעמי כשרות ובטחון. ההכנות החלו חודשים מספר לפני פטח בהסדרת ציד, בקבוקים וטחינות צימוקים כשהורי מנצחים על כל התהליך. אמי, הי' ד, אשת חיל במשך שבועות מספר יצרה 3-4 סוגי יין. נוסף למשקה מיוחד מבושל מצמח מתסיס - שנקרא האפן, דבש מלאכותי ולמון. שבר שכוה בשם מעי, ככל מין נמכרה כמות גדולה. שבועות שלשים טרחתי להנציא את ההזמנות ללקוחות הכנסה נוספת מטיוול - עקסקורסא - לריאן שאבי אירגן מדי שנה לקראת חודש החגים לכ-100 איש. רובם נסעו אל הרבי ז"ל לעצה וברכה וחלק לשם ריפוי וביקור קרובים. אחי הקשישים מדרום אפריקה שיחיו תמוכו בבית אבא בצורה קבועה. ידוע הדבר שמליטא היגרו לדרום אפריקה וארבעה מאחי היגרו בתור שוחטים ורבנים וזאת בגלל סיבת הנשענה מלשרת בצבא האנטישמי הלאומני בליטא. בו עלולים להיותקל בקשיים ועמידה בנסיונות בשמירת כשרות, שבת, ושעטנו.

ערב שבת בבית אבא

פרק מיוחד רשם בזכרוננו ערש"ק בבית אבא. מזמן שהנני זוכר את עצמי היתה עבודת תמיד לבקות את הסורטוק שלו, מעיל החורף, המגבע' ומצחצח נעליו לכבוד שבת. בכניסתו אחא"צ יסור למטבח לבדיקה קפדנית האם סודרו כדת וכדין התבשילים. בארון הספרים פותח מגירה מיוחדת במפתח הקשור לכיס הז'לט משלש שם לקופסת, "רבי מאיר בעל הנס" - כולל חב"ד ירושלים חופן מטבעות בסוף נעמד במרחק מה משולחן השבת מחכה לענות אמן לברכת נש"ק. כאן המקום לציין כי אמא אם כי היתה אשה פשוטה - הנהגות' הצדקת, גידלה יתומה בבית וכל בוקר השכימה להתפלל בסידור, "קרבן מנחה" המצוייר ב"עברי טייטש", בשבת אחא"צ קוראת בל"ביות את הפרשה ב, "צאניה וראינה" ואנו הילדים מצטופפים סביבה ובולעים סיפורים

זכרונות בית אבא (המשך מעמוד 15)

לאמירה ממנו) מוכן בתאריך המסוים שבי חודש. ספר על גבי ספר. ניגש לכל בעל הבית תוחב לידו את התהלים הפתוח ומזורז בזאת שנוסף לכך מודיעו מהו הפרק עליו לומר. טיפול אישי זה הי' - כפי שהנני משער זאת - לשם השרשת התקנה מאדמו"ר הריי"ץ, רבו זי"ע, באמירת תהלים. לאחר מכן מלמד לקהל פרק משניות. האמור כאן הי' מבצע גם בימי החול. המתפללים מתפזרים וחוזר להמשיך בתפלתו. נוהג הי' להתרים בחגים ושמחות את הצבור בתמורה של מספר הי' פודים לחם (פוד - 16 ק"ג) לטובת הישיבה.

שם בית הכנסת זה, בתוכו התחנכתי - הוא „קלויז דאנ"ש". תמונת הבנין מופיעה בבטאון חב"ד מס' 10 בתוך המאמר חב"ד בליטא. לשלמות התיאור אוסיף אודות היחוס של אבי, דבר שקבלתי מפיי קרובו הרה"ח ר' משה דוב גנסבורג מת"א ז"ל. לפני הגיעם לליובאוויטש כבני דודים גדלו יחד. ידוע לי - אמר - שאביר הוא נין לאחד מחברי הבעש"ט מהתקופה שמלפני התגלותו, מאותם הצדיקים שהיו במילוי תפקידים נסתרים. כלומר, סב סבו של אבי נדד יחד עם הבעש"ט.

תהיינה נפשות הורי, אחותי ואחי ציורות בצרור החיים וינקום ה' את דמם יחד עם דמם של קדושי ישראל שבכל הדורות.

לע"נ

הרה"ח הרה"ת שניאור זלמן
בן ר' יצחק מאיר הכהן ערנטריי
והרה"ח אורי מרדכי בן הרה"ח אלעזר
ליפש

יהי רצון שיזכו לעילוי נשמה הכי הכי
גדול - בירידת נשמתם כאן למטה
מעשרה טפחים, נשמות בגופים,
וכאמור - תיכף ומיד ממש!

ת.נ.צ.ב.ה

לזכות
זקני משפחות
ליסון, צייטלין, גולן ומאי
וכל יוצאי חלציהם
להצלחה בגו"ר

קובץ זה מוקדש לזכות
**כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א**

יהי רצון שיראה נחת אמיתי מבניו בכל קצווי
תבל, ותיכף ומיד ממש יגאל אותנו מהגלות
הגשמית והרוחנית, ויוליכנו קוממיות לארצנו
יחד עם כל ישראל אחינו, ונזכה לסיים את
'השליחות היחידה' והאחרונה לגלות - קבלת פני
משיח צדקנו, ולהתראות עם אבינו מלכנו בעניים
גשמיות - "מלך ביופיו תחזינה עיננו" - ותיכף
ומיד ממש!

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות
החתן הרה"ת זושא שניאור זלמן
והכלה חנה שיחיו
ריבך
יה"ר שיבנו בית בישראל
בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה
זוהי תורת החסידות
לנחת רוח כ"ק אדמו"ר שליט"א
מלך המשיח

